

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU ÜYELERİNDEN OLUŞAN
KARMA KOMİSYON
ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

-----0-----

8 Nisan 2026 Çarşamba

-----0-----

KONU

-Kamu Denetçileri Ertunç Erkan Balta, Fatma Benli Yalçın, Abdullah Cengiz Makas, Özcan Yıldız ve Şerif Yılmaz'ın Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu Kapsamında Kendi Faaliyet Alanlarıyla İlgili Sunumları

8 Nisan 2026 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.35
BAŞKAN: Behiye EKER (İstanbul)
---- 0 ----

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Alt Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli kamu denetçilerimiz, değerli basın mensupları ve kıymetli katılımcılar; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Dilekçe Komisyonu ile İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Alt Komisyonumuzun 2'nci Toplantısını açıyorum.

Değerli üyelerimiz, bildiğiniz üzere Dilekçe Komisyonu ile İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyonun 10 Şubat 2026 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu'nun ayrıntılı şekilde incelenmesi amacıyla Alt Komisyonumuzun kurulmasına karar verilmiştir. Alt Komisyonumuz ilk toplantısı 11 Mart 2026 tarihinde yapmış, bu toplantıda Başkanlık seçimi gerçekleştirilmiş, çalışma usul ve esasları belirlenmiştir.

Alt Komisyonumuzun bugünkü toplantısının gündemi ise 1 Nisan 2026 Çarşamba günü sizlere yazılı olarak iletilmiş ve ayrıca TBMM uzantılı e-posta adreslerinize de gönderilmiştir. Toplantı davet yazısında da belirtildiği üzere, bugünkü toplantımızda kamu denetçilerimizin 2025 Yıllık Raporu kapsamında kendi faaliyetleri alanına ilişkin sunumlarını dinleyeceğiz. Şimdiden hepinize teşekkür ediyor, toplantımızın verimli geçmesini diliyorum.

Sayın kamu denetçilerimize hoş geldiniz demek istiyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu kapsamında kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak Kamu Denetçilerimiz Sayın Ertunç Erkan Balta, Sayın Fatma Benli Yalçın, Sayın Abdullah Cengiz Makas, Sayın Özcan Yıldız ve Sayın Şerif Yılmaz Alt Komisyonumuza sunum yapacaklardır.

Karma Komisyon tarafından 11 Aralık 2025 tarihinde kamu denetçisi olarak seçilen Sayın Şerif Yılmaz, görev süresini tamamlayan önceki kamu denetçimiz Sayın Saadettin Kalkan'ın sorumlu olduğu kamu personel rejimine ilişkin konular alanında görevlendirildiğinden bu alana ilişkin sunumu kendileri tarafından gerçekleştirilecektir.

Kamu denetçilerimize Komisyonumuzu bilgilendirmek için sunumlarını yapmak üzere sırasıyla onar dakika süre vereceğiz.

Komisyon üyelerimize, kamu denetçilerimizin sunumlarının tamamlanmasının ardından talep etmeleri hâlinde söz vereceğim.

Şimdi ilk sözü Kamu Denetçimiz Sayın Ertunç Erkan Balta'ya veriyorum.

Buyurun Sayın Balta.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyeleri, sayın milletvekillerim; çok teşekkür ediyorum.

Sizin de bugünkü gündemle ilgili söylediğiniz gibi, 2025 yılı içerisinde Kurumumuzun yapmış olduğu çalışmalar içerisinde kendi alanlarımızla ilgili yani burada görev yapan 5 denetçi arkadaşız, her birimizin gelen şikâyetlerle ilgili baktığı farklı alanlar var, kendi alanlarımızla ilgili şimdi Komisyonumuza bilgi arz edeceğiz.

Ben kendi baktığım alanla ilgili, yine süreyi aşmamaya çalışarak... Sayın Başkanım, hazırlığımı sanıyorum biraz taşabilir gibi görünüyor, o konuda da sizin hoşgörünüze sığınacağım.

Kamu Denetçiliği Kurumu, ülkemizde kuruluşu itibarıyla kısa bir geçmişe sahip olsa da erişilebilir, şeffaf, sorun çözen bir yönetim kültürünün gelişmesine, böylece kamu-toplum ilişkilerinin adalet ve hakkaniyet ölçüleriyle yeniden şekillenmesine destek olmaktadır.

Kurumumuz, 2025 yılı boyunca bağımsız bir denetim mekanizması olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Kurumumuz iş bölümü yönergesine göre adalet, millî savunma ve güvenlik, mülkiyet hakkı ve sağlık ana başlıklarından gelen başvurular birimimizde incelenmektedir. Bu kapsamda birimimize ulaşan başvurular "adalet hizmetlerinin yürütülmesi" "ceza infaz kurumlarının faaliyetleri" "sağlık hakkı" "mülkiyet hakkı" "millî savunma hizmetleri ve asker kişilerle ilgili uygulamalar" "kolluk faaliyetleri" ve "bilgi edinme ve dilekçe hakkının kullanımı" başlıkları altında toplanmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumu olarak adalet, millî savunma ve güvenlik alanında tarafımıza iletilen başvurular vatandaşlarımızın devletle temas ettiği en kritik alanlara ilişkin önemli konuları içermektedir. 2025 yılı itibarıyla adalet, millî savunma ve güvenlik alanında Kurumumuza toplam 3.535 başvuru yapılmış olup bu başvuruların nakil talepleri, barınma ve beslenme koşulları, disiplin uygulamaları, sosyal ve eğitsel faaliyetler, sağlık hizmetlerine erişim ve iletişim hakları gibi doğrudan temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir.

Aşırı kalabalıklaşmanın getirdiği zorlukları aşmak amacıyla idare tarafından dünyada başka benzeri olmayan Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) hayata geçirilmiştir. Projeyle, hükümlülerin aileleriyle görüntülü görüşme yapmalarına imkân sağlanmış, söz konusu uygulamanın hükümlülerin aile bağlarını korumaları için oldukça önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, projenin Bakanlıkça kabulünün yapılmamış olması sebebiyle, uygulamada mevzuat uyarınca bu projeden faydalanması mümkün olan tüm hükümlülerin henüz bu imkândan yararlanmadığı tespit edilmiştir. Yapılan inceleme neticesinde, idarenin işleminin hızlı bir şekilde tamamlanması ve mevzuatın izin verdiği tüm hükümlülerin bu imkândan faydalandırılması yönünde idareye tavsiye kararı verilmiştir.

Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri; "Adalet, millî savunma ve güvenlik" başlığı altında yer alan adalet hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin faaliyetler kapsamında ise mahkeme kararlarının uygulanmaması başta olmak üzere tazminat ve vekâlet ücretlerinin tahsili, bilirkişilik ve ara buluculuk sistemleri, UYAP uygulamaları, noter işlemleri ve adli sicil kayıtları gibi konularda incelemeler yapılmıştır. Bu başlık altında en yoğun başvuru konularından biri mahkeme kararlarının idare tarafından uygulanmamasıdır. Özellikle mahkemelerce hükmedilen tazminat ve vekâlet ücretlerinin ödenek yetersizliği gerekçesiyle ödenmemesi yönünde şikâyetler sıklıkla Kurumumuza iletilmektedir. Kurumumuzun bu alandaki değerlendirmeleri hukuk ilkesi ve anayasal düzenlemeler çerçevesinde şekillenmektedir. Anayasa'nın 138'inci maddesi uyarınca yasama ve yürütme organları ile idareler mahkeme kararlarına uymak zorundadır ve bu kararların uygulanması geciktirilemez. Nitekim yargı kararlarının uygulanması adil yargılanma hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu çerçevede, idarenin mahkeme kararlarını uygulamaması ya da geciktirmesi hem hizmet kusuru teşkil etmekte hem de bireyin hak arama özgürlüğünü ihlal etmektedir. Kurumumuzca yapılan değerlendirmeler neticesinde, yargı kararlarının uygulanması yönünde idarelere tavsiye kararları verilmektedir.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Örnek var mı Başkanım?

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Sayın Vekilim, çok örnek var, mahkeme kararlarının uygulanmaması...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Uyguluyorlar mı peki tavsiyeden sonra?

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Onunla ilgili ayrıca Komisyonumuza bir rapor sunacağız çünkü onunla ilgili bize farklı bir süre verildi.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Kararı uyguluyor, tavsiyeyi niye uygulasin ki?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ben de öyle diyorum.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Uyan-uymayan kurumlarla ilgili ayrıca istatistiki de olarak size bilgi vereceğiz ama o konuda "Şu kurumlar uyuyor, bu kurumlar uymuyor." şeklinde bir değerlendirme yapmam mümkün değil çünkü aynı kurum bazı kararlara uyuyor, bazı kararlara uymuyor.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Yüzdeler verirsiniz ona göre.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Bununla ilgili ayrı bilgi istediğiniz için...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Özur dilerim yani bu konu önemli, bir de üzerinden geçince bir daha konuşmak geç olacak; en kritik hadiselerden biri yargı kararlarının uygulanmaması.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Muhakkak.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ben defaatle... Mesela, Diyarbakır ve Van Belediyelerinde işten çıkarılanların mahkeme kararları uygulanmıyor; üst mahkemeye -istinafa- gidiyorlar, işe iadelerine yönelik karara rağmen uygulamayan belediyeler var. Buraya şikâyetleri de var. Mesela, burada ne yapıyoruz, ne oldu? Bununla ilgili bence sayısal veriler önemli.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Kurumumuzun bu konuda Komisyonumuza sunulmak üzere ayrı bir hazırlığı olacak yani muhatap kurumlar bizim vermiş olduğumuz kararlara hangi oranda uyuyorlar, hangi kurumlar uyuyor hangi kurumlar uymuyor, uydukları karar türleri neler; bu konuyla ilgili ayrıntılı bir hazırlığımız olacak. Onun için, yine, Komisyonunuz tarafından bize ayrı bir süre verildiği için bugünkü sunumumda bu detaylar yok maalesef.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Bir sonraki toplantıda. İstirham ederiz.

Yüksel Vekilim, inşallah, bir sonraki toplantıda. Şu an sunumlarımızı... İnsicamı bozmamak adına istirhamım.

Buyurun.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Devam ediyorum Sayın Başkanım.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Bozulmuyor insicam, bence katkı oldu yani. İnsicamınızı bozmadım değil mi?

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Hayır, hayır.

Ve Sayın Vekilimizin ifade ettiği konu hakikaten bir hukuk devleti açısından çok hayati bir konu, üzerinde bizim de...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, sonrasında istirham edelim.

Buyurun lütfen, devam edin.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Devam ediyorum Başkanım izinizle.

Beraat eden sanık lehine hükmedilen vekâlet ücretlerine ilişkin başvurularda ise özellikle zorunlu müdafiler bakımından ödeme yapılmaması yönünde uygulamalarla karşılaşılacaktır. Kurumumuzca yapılan değerlendirmelerde vekâletname ibrazı şartı aranmasının hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı, ayrıca vekâlet ücretlerinin kararın kesinleşmesi beklenmeksizin ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Zira hukukumuzda kural, mahkeme kararlarının kesinleşmeden icra edilebilmesidir ve ceza yargılamasında yalnızca mahkûmiyet hükümleri kesinleşmeden infaz edilmemektedir. Bu doğrultuda verilen kararlar neticesinde savcılıklar tarafından ödemelerin yapılması sağlanmıştır.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; "Bilgi edinme hakkı ve dilekçe hakkının kullanımının engellenmesi" alt başlığında ise kişilerin hak arama özgürlüğü kapsamında yaptığı bilgi edinme başvurularının geç, eksiksiz veya ilgisiz bir şekilde yanıtlanmasından ya da hiç yanıtlanmamasından kaynaklanan başvuruların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Kurumumuza ulaşan başvurular incelendiğinde bilgi edinme taleplerinin idareler tarafından kamusal gizliliğin ve özel hayatın gizliliğinin korunması ya da talep edilen bilginin özel çalışma, analiz gerektirmesi gerekçeleriyle reddedildiği görülmektedir. Bunlardan disiplin soruşturmalarına ait dosya talepleri ile idarelerin yürüttüğü hizmetlere ilişkin sayısal veri talepli başvurular özellikle dikkat çekmektedir. İfade edilmelidir ki Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca bilgi verme yükümlülüğü kural, bilgi vermeme istisnadır. Başvurular bu kapsamda ilgili mevzuatı uyarınca çatışan haklar arasında makul bir denge gözetilerek incelenmektedir. Verilen tavsiye kararlarına uyan idareler olduğu gibi karar karşısında çekimser kalan idarelerin olduğu da gözlemlenmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; "Millî savunma hizmetleri, askerle ilgili uygulamalar ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin kamu personel rejimine ilişkin konular" başlığı altında yapılan incelemeler ise kişilerin kendi özlük haklarına ilişkin disiplin cezasının silinmesi, rütbe, terfi, maaş, yolluk, tazminat alacakları gibi konular ile hizmet içi mobbing iddiaları gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

Yapılan incelemeler bu alandaki temel sorunlardan birinin idarelerin sıklıkla mahkeme kararı olmadan işlem yapılamayacağı yaklaşımıyla hareket etmesi olduğunu göstermektedir. Örneğin, çeşitli nedenlerle görevden uzaklaştırılan personelin göreve iadesi sonrasında yapılan kesinti kendilerine ödenmekle birlikte bu kesintiye ilişkin herhangi bir faiz tutarı ödenmemesi nedeniyle kurumumuza başvuruda bulunulmaktadır. İdare tarafından ilgili kanunda bu yönde açık düzenleme bulunmaması sebebiyle talebin karşılanmadığı ifade edilmektedir ancak Anayasa'nın 125'inci maddesinde ise idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür. Dolayısıyla göreve iade olunan personel için yapılan işlemin doğurduğu hukuki ve fiili bütün sonuçlarının ortadan kaldırılması gerektiği, bu minvalde alacaklarının görevden uzaklaştırıldığı sürede yoksun kaldığı kazancının karşılığının ödenmesinin hukuk devleti ilkesinin doğal bir sonucu olduğu değerlendirilmiş, hak kaybının giderilmesini teminen kurumumuzca tavsiye kararı verilmiştir. Benzer şekilde, disiplin işlemlerinde personelin geçmiş hizmetleri ve emsal yargı kararları dikkate alınmaksızın işlem tesis edildiği, bu durumun hakkaniyet ilkesini zedelediği değerlendirilmektedir.

Bir diğer önemli sorun alanı ise idarelerin yerleşik uygulamadan dönülemeyeceği yönündeki yaklaşımıdır. Özellikle Sağlık Yönetmeliği kapsamında aynı hastalıkta rütbe göre farklı uygulamalar yapılması gibi durumlarda mevzuata uygunluk gereğiyle değişiklik yapılmadığı ancak bunun hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurabileceği görülerek tavsiye kararları verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2025 yılında Kurumumuza ulaşan kolluk personeline yönelik başvurular, kolluk personelinin tutum ve davranışları, trafik güvenliği ve idari para cezaları, sürücü belgesi işlemleri, adli kolluk uygulamaları, özel güvenlik belgeleri ve kamera kayıtlarının paylaşılması gibi çeşitli konularda yoğunlaşmıştır. Bunlara ek olarak silah ruhsatı işlemlerinde arşiv kayıtlarından kaynaklanan sorunlar ve görevden ayrılıp dönen kişilerin silah iadesi talepleri önceki yıllarla yine benzer şekilde devam etmiştir. Son dönemde ise trafik kazaları ve şikâyete bağlı suçlarda delil amacıyla kamera kayıtlarının paylaşılması ve trafik cezalarının hızlı sisteme işlenmesi taleplerinde artış gözlenmiştir. Kurum bazı başvuruları dostane çözüm yöntemiyle sonuçlandırmakta, örneğin, hatalı arşiv kaydı nedeniyle silah ruhsatı verilmeyen bir başvuranın durumu düzeltilerek ruhsatının yenilenmesi sağlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; birimizde bakılmakta olan sağlık alanında 2025 yılında Kurumumuza 523 başvuru yapılmıştır. Bu başvurular randevu sistemleri, ilaca erişim, tedavi süreçleri ve ceza infaz kurumlarında sağlık hizmetleri gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Sağlık hizmetleri ertelenemez ve ikame edilemez niteliktedir ve doğrudan yaşam hakkıyla bağlantılıdır. Bu sebeple, bu başvurular öncelikli ve titizlikle incelenmektedir. Bu kapsamda, bir başvuruda, başvuran, rahim ağzı kanserini önleyen HPV aşısı için 7.500 TL ödeme yaptığını belirterek kendi imkânlarıyla yaptığı ödemenin yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesini talep etmiştir. Kurumumuzca yapılan inceleme neticesinde ülkemizde yaygın olarak görülen bu hastalığın tek tedavi yöntemi olan aşının SGK tarafından geri ödeme kapsamına alınması yönünde idareye tavsiye kararında bulunulmuştur.

Yine, görev alanımda bulunan mülkiyet hakkı başvuruları Kurumumuza yapılan başvuruların yüzde 1,39'unu oluşturmaktadır. Her ne kadar oran düşük görünse de bu başvurular doğrudan bireyin ekonomik varlığı ve hukuk güvenliğiyle ilgili olması bakımından büyük önemi haizdir. Başvurular kamulaştırma, kamulaştırmaz el atma, imar planları gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Yapılan incelemelerde bir taşınmazda altı yıl işlem yapılmadığı, bazı başvurularda ise yirmi dört yıl, otuz yıl süreyle kısıtlamaların devam ettiği tespit edilmiştir. Bu durum, mülkiyet hakkını fiilen kullanılamaz hâle getirmekte ve birey üzerinde aşırı ve orantısız bir külfet oluşturmaktadır. Bu nedenle, mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde makul süre, ölçülülük ve adil denge ilkelerinin gözetilmesi büyük önem taşımakta, mülkiyet hakkının kısıtlanmasına yönelik idari işlemlerin kaldırılması yönünde tavsiye kararları verilmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Kamu Denetçiliği Kurumu olarak yaklaşımımız idareyi zayıflatmak değil idareyi güçlendiren hak temelli bir denetim anlayışı oluşturmak ve vatandaş ile idare arasında adalet ve hakkaniyet temelinde sürdürülebilir bir denge kurmaktır. Bu çerçevede, idari süreçlerin hızlandırılması, kararların somut olayın özellikleri dikkate alınarak verilmesi, yüksek yargı içtihatlarının idari uygulamalara daha etkin yansıtılması ve iyi yönetim ilkelerinin kurumsal düzeyde güçlendirilmesi için kararlarımızla yönetime katkı sunmak için çalışmalarımıza devam etmekteyiz.

Sunumum bundan ibarettir Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Sayın Denetçimize bilgilerden ötürü teşekkür ediyorum.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere sözü Kamu Denetçimiz Sayın Fatma Benli Yalçın'a veriyorum.

Buyurun Sayın Yalçın.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, ben de özellikle Komisyona verdiği katkılardan dolayı teşekkür ederek sunumuma başlamak istiyorum çünkü biliyorsunuz ki Kamu Denetçiliği Kurumu sadece başvurular üzerine karar veren bir kurum değil. Biz, başvuruların dışında yasa, yönetmelik, genelge değişikliklerine imkân sağlayan çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Yazdığımız karar ile verdiğimiz kararların çok önemli bir kısmı uygulamayı değiştirebiliyor. İdarenin iyi uygulama örneklerinin daha yaygınlaşmasını sağlayabiliyoruz çünkü idare ile vatandaş arasında ciddi anlamda bir ara buluculuk görevimiz var. Vatandaşın talebinin haklı olmadığı ancak idarenin doğru bir işlem yaptığı hâlde gerekçe sunma ilkesini ihlâl ettiği için, çok basit sebeplerle, çok genel ifadelerle vatandaşın talebini yerine getirmiyor gibi izlenim oluşturduğu için vatandaşta oluşan "Haksızlığa uğradım, bana ayrımcılık yapıldı." düşüncesini biz Kamu Denetçiliği Kurumu olarak yaptığımız çalışmalarda ortadan kaldırıyoruz çünkü vatandaşa, kendisinin talep ettiğini yerine getirdiğinde idarenin diğer insanlara haksızlık yapacağı gerçeğini ortaya koyduğumuzda vatandaşta bir anlaşma hissi oluşuyor ve özellikle idarelerle çok fazla görüşme yapmak suretiyle onların uygulamalarını değiştirmesini sağlıyoruz çünkü bir konuda bize çok fazla başvuru geldiğinde orada sorunun arttığını, en iyi gözlemleme imkânına sahip olan Kamu Denetçiliği Kurumu. O konuda idarelerle defaten görüşmeler yapmak suretiyle sorunu çözebiliyoruz. Bu da sizden aldığımız güçle olabiliyor.

Zamanınızı çok fazla almamak adına ben örnekler getirmedim ama bizim Kamu Denetçiliği Kurumumuzun çözdüğü, üstelik çok kısa süre içerisinde sadece bilgi, belge talep ederek ya da telefonla idareyle görüşmek, bazen yerinde ziyaret etmek suretiyle çözdüğümüz çok fazla konuda vatandaşlar sadece kamu denetçisi olarak bizlere değil ya da çalışan uzmanlarımıza değil, bu imkânı

sunan başta sizler olmak üzere Meclis üyelerine de teşekkür ediyorlar. Daha bu hafta imzaladığım bir kararda bir başvuramızı "Senelerdir semt sakinleri olarak uğraştığımız bir konuyu siz kamu denetçisi olarak çözdünüz, teşekkür ediyoruz." diyor ama bunu biz 6 idareyle yazışarak ve defaten başvurularla, idareyle görüşmek suretiyle gerçekleştiriyoruz. Bu, bir, hem anayasal bir kuruluş olmamızdan kaynaklanıyor bu güç; iki, sizler adına, sizlerin verdiği yetkiyle, Meclisten aldığımız yetkiyle çalışmamızdan kaynaklanıyor. Elbette her sorun hemen çözülme imkânına sahip değil, o yüzden bir kısmı dostane çözümle tamamlansa bile bir kısmı tavsiye kararlarıyla sonuçlanıyor ama her tavsiye kararının hemen sonuçlanmasını beklemek çok mümkün değil çünkü biz hukuk dışında, mahkemelerden farklı olarak hakkaniyet denetimi yapıyoruz. Bazen mevzuat değişiklikleri gerekiyor, bu da zaman gerektiriyor. İsrarlı verdiğimiz kararlar, idarelerle sürekli yaptığımız çalışmalar süreç içerisinde o sorunun çözümlenmesiyle sonuçlanıyor.

En basitinden, bizim Kamu Denetçiliği Kurumumuzun en fazla başvuru aldığı illerden bir tanesi Manisa'ydı; Ankara, İstanbul, İzmir'den sonra 4'üncü ildi ama şu an Manisa ili ilk 10 ilde bile yok çünkü kartlı sayaçlara ilişkin bütün il halkının sahip olduğu bir soruna biz uzun bir zaman; tavsiye kararları, akabinde idareyi ikna etmek suretiyle dostane çözümler, sonra bir ara yönetim değişikliğinde tekrar idareyle görüşmek suretiyle uzun bir süreçte kararlar verdik. Daha sonra, yeni gelen idare, halkın bu yöndeki taleplerini ve bizim kararlarımızda ifade ettiğimiz mahkeme kararlarını dikkate almak suretiyle uygulamayı değiştirdi. Bu aslında uzun süreçte Kamu Denetçiliği Kurumunun verdiği faydayı gösteriyor. Bizim sadece tavsiye kararını vermeye bile gerek kalmadan gönderme kararlarımız üzerine bile yüzde 30 civarında idare sorunu çözebiliyor. Bu da dediğim gibi anayasal bir kurum olmasından kaynaklanıyor.

Tabii, sürem çok kısıtlı olduğu için ben hızlıca başlıklara geçeceğim.

Kıymetli Başkanım, benim beş senedir görev alanım insan hakları, nüfus, vatandaşlık, mülteci ve mahallî idarelerdi. Geçtiğimiz sene, 2025 yılında kadın hakları, çocuk hakları, engelli hakları, sosyal hizmetler ve aileye bakmaya başladım. Dolayısıyla şu an kamu denetçisi olarak görevimiz sadece başvurulardan ibaret değil -ki bir sene içerisinde baktığım dosya sayısı 3 binden daha fazla- başvurular dışında kadın, çocuk, engelli gibi kırılgan alanlara baktığımız için faaliyetler gerçekleştirdik çünkü tüm kamuyu etkileyen, aynı sorunu yaşayan pek çok insan bize müracaat etmesine gerek kalmadan, Kamu Denetçiliği Kurumuna müracaat etmesine gerek kalmadan sorunu çözümlenmeyi hedefleyen bir anlayışımız var. 2025 yılında kadın, çocuk, engelli ve göç alanında, insan hakları konusunda yaptığımız faaliyetler 130. Kadına karşı şiddetle ilgili 9 ilde gerçekleştirilen saha çalışmasıyla özel raporumuzu tamamladık. 4 ilde 5 ayrı kadın cezaevine yaptığımız ziyaretlerde 6 yaş altı anne yanında kalan çocuklarla ilgili raporumuzu devam ettirdik. İnsancıl hukukla ilgili, Gazze'de yaşanan insanlık dramına ilişkin 3 tane tematik rapor hazırladık. Bunun yanı sıra da UNICEF'le birlikte gerçekleştirdiğimiz beş yıllık Çocuk Eylem Planı'nı ve Çocuk Dostu Kararları tesis ettik.

Ben zaten beş senedir insan hakları ve mahallî idareler ile nüfus, vatandaşlık, mülteci dosyalarına baktığım için o kısımları biraz hızlı geçeceğim müsaadenizle. Kadın ve çocuk konusunda sizlerin desteğini özellikle istirham ettiğimiz için bu konuya biraz daha fazla yer vereceğim ki on dakikamı çok fazla açmayayım. Sadece mahallî idarelere kısmen yer vermek isterim çünkü mahallî idareler benim kamu denetçiliğimde yüzde 46 oranında başvuru aldığım dosyalar ki her birimiz biliyoruz ki doğumdan ölüme her konu mahallî idarelerle ilgili. Vatandaşla çok fazla ilişki içerisinde buldukları için mahallî idarelerle ilgili çok fazla sorun alanları oluşabiliyor. Bu noktada imarlar, yapı izinleri, ulaşım, su, altyapı hizmetleri, mahallî idarelerle ilgili aklınıza gelebilecek her konu gelebiliyor. Çok iyi bir uzman ekibimiz olduğu için, bu konuda çok ciddi derecede tecrübeye sahip olduğumuz için mahallî idarelerle olan başvurularda hem başvuran vatandaşın sorununu çözmek hem de karar verirken aynı konumda olan diğer insanların hakkını ihlal etmemek için ekstra çaba sarf ediyoruz çünkü kıymetli vekillerim, sizlerin de bildiği üzere, taleplerin yerine gelmesi fiilî anlamda her zaman mümkün olmuyor. Bunun en basit örneği, herkes kendi mahallesinde pazar ister ama hiç kimse sokağında istemez, herkes sokağında çöp konteyneri ister ama hiç kimse evinin önünde çöp konteyneri istemez. Çocukları için park ister ya da gençler için halı saha ister ama halı saha ya da park evinin yanında olduğu zaman şikâyet edip bunun kaldırılmasını ister. Eğer kendisi öğrenciyse 40 yaşın üstünde bile olsa kendisi indirimli kart uygulanmasını ister ama öbür taraftan herhangi indirimli ya da ücretsiz bilet kullanma imkânı yoksa o zaman ulaşım masraflarının daha yüksek olmasından dolayı şikâyet eder ya da eski yerleşim birimlerinde herkesin, maalesef, kaçak yapı sahibi olduğu yerlerde buna ilişkin mücadele etmek yerine, bazen husumet duyduğu kişileri şikâyet etme yoluna gidebiliyor. Bu noktada, mahallî idarelerde her somut olayın özelliğine göre kararlar tesis ediyoruz ki karar tesis ettiğimizde başkalarının hakları ihlal edilmesin. Bu noktada da konunun uzmanı ekibimle, ayrıca gerekli gördüğümüz hâllerde de bilirkişi raporu almak suretiyle sorunları çözebiliyoruz. Çözemediğimiz sorunları da kısa raporlar hâlinde ilgililere iletmek suretiyle devamını engellemeye çalışabiliyoruz; kartlı sayaçlarda uygulama değişikliği gibi ya da belediye otobüslerinde çocuğuyla beraber otobüse binmek isteyen ama işte, puseti kapatılmak istenen annelerin örneği gibi; bir karar verdiğimizde, bundan haberdar ettiğimiz diğer belediyeler uygulamayı değiştirebiliyorlar ya da çocuklarla ilgili bir konu olduğunda mahallî idareleri kent dostu, çocuk dostu kent olmaya teşvik eden özel maddelere yer vererek bu konuda daha fazla planlama yapmalarını sağlayabiliyoruz. Mahallî idarelerin özellikle yarışan haklar olması nedeniyle, birisinin talep ettiğinin bir başkasına zarar verme ihtimali söz konusu olduğu için çok kolay olmadığını ancak bu konudaki uzmanlık gereği olabildiğinin en iyisiyle idareleri iyi yönetime zorladığımızı ifade etmek isterim ki emlak vergilerinde daha önce yaşanan sıkıntıların bu son dönemde azalması, örneğin suda kısıntı yaşandığında, bütün Türkiye'de su başvuruları varken daha sonra yağmurların başlamasıyla azalması gibi fiilî durumla alakalı olarak başvuruların artıp azaldığını ifade edebilirim.

İnsan hakları başvuruları bizim en fazla önem verdiğimiz konular. Kıymetli denetçim bahsetti, cezaevi başvuruları Kamu Denetçiliği Kurumunun erişilebilir olması nedeniyle oldukça fazladır çünkü cezaevlerinden kişilerin ücret vermeksizin, hatta posta ücreti dahi vermeksizin bize ulaşmaları mümkün. Ancak başvuruların yaklaşık yüzde 90'ı nakle ilişkin ya da genel işleyişe ilişkin başvurular olduğu için kendisine, yaklaşık yüzde 7'si insan haklarıyla ilgili olduğu için benim katıma geliyor. Özellikle cezaevinde ya da kapalı kurumlarda olan başvuruları itinayla, mümkün mertebeye kamera kayıtları istenmek, doktor raporları istenmek suretiyle gerçekleştiriyoruz. Kamera kayıtlarının olmadığı durumlarda buna ilişkin tedbir alınması gerektiğine ilişkin kararlar tesis ediyoruz ve verdiğimiz bazen tek bir kararla bütün herkesi etkileyen kararlar verme imkânına sahibiz. Örneğin, biliyorsunuz, geçtiğimiz sene

ehliyetlerin değişimiyle alakalı bir durum oldu, kapalı durumda bulunan insanların ehliyetlerini değiştirebilmek adına şahsen müracaat etme şansı fiilen olmadığı için bu konuda özel çalışmalar yaptık. Uzmanlarımızın bu konuda muazzam gayretiyle ceza infaz kurumlarında bizzat yerine gidilmek, o el terminalleri kanalıyla, gidilip yerinde sorunu çözmek suretiyle 70 bin kişiyi ilgilendiren yazılar çıkmasına vesile olduk.

Nüfus, vatandaşlık, göçe ilişkin -özellikle yurt dışından Türkiye'ye göç eden Bulgar kökenli vatandaşlarımız gibi- isim denklik belgesi, adres değişiklikleri ya da bazı kayıt değişikliklerine ilişkin çok fazla başvuru alıyoruz. Örneğin, daha önce pasaportlardaki idari kayıtlara ilişkin Kamu Denetçiliği Kurumu olarak çok fazla başvuru alırken, bu konuda defaatle yazdığımız yazılar, defaatle idare temsilcileriyle yaptığımız görüşmeler, Anayasa Mahkemesi kararları neticesi, örneğin, bu konudaki başvuruların azalması, aslında idarenin süreç içerisinde uygulamayı değiştirdiğini gösteriyor.

Hususi pasaportlara ilişkin çok fazla başvuru aldığımızı, genel olarak kişilerin "Kamu personeli belli bir yaştan, belli bir sene hizmet ettikten sonra alıyor, bizim de almamız gerekli." konusundaki talepleri olduğunun da altını çizmek istiyorum. Bu da aslında, bir konuda verilen herhangi bir ek imkânın, aslında işe girerken ya da başka şartlara sahip olan kişiler tarafından "Bizim de almamız gerekli." konusunda bazen itirazla karşılanmasına vesile olabiliyor. Biz de bunu şu şekilde açıklıyoruz: "Sonuçta, bu, kanun koyucunun takdiridir; kanun koyucu, belli şartlara sahip olan kişilere bunu verirken herkese vermesi durumunda, biliyorsunuz, yurt dışına vize alma noktasında sıkıntılar yaşanabiliyor."

Göç İdaresine özellikle teşekkür etmek için ifade etmek istiyorum Kıymetli Başkanım. Başvuranın haklı olduğu zaten sabit olan durumlarda, özellikle ivedi olan durumlarda bilgi, belge talebine dahi gerek kalmaksızın idareyle direkt görüşmek suretiyle yaklaşık üçte 1 başvurumuzu dostane çözümlerle tamamladık. Örneğin, Göç İdaresine belki verdiğimiz tavsiye karar sayısı çok azdır, uymadıkları karar sayısı çok azdır ama iş birliği içerisinde buldukları için ivedi olan dosyalarda çok hızlı bir şekilde sorun çözme imkânına sahip olduk. Bu da işte, sizden aldığımız güç, idarelerle çok fazla görüşerek yaşadığımız başvurular ile gördüğümüz sorunları, sahadaki o gördüğümüz problemleri idarelerle görüşmek suretiyle çözüme iradenizden kaynaklanıyor.

Tabii, Başdenetçimizin Yargıtay Başkanı olması, Meclisin destek vermesi, bu anlamdaki çalışmaların önemli katkılarından bir diğeri.

Sürem bitiyor, o yüzden hemen kadın, çocuk, engelli, sosyal hizmetler alanına girmek istiyorum.

Engellilerle ilgili biliyorsunuz, onların toplumsal yaşama katılması için gerçekten çok iyi kararlarımız var. Bu konuda ciddi anlamda desteklerimiz var çünkü biz, engellileri sadece engelli ve engelli yakınlarına yardım verilen, devletin maddi olarak desteklediği kişiler olarak değil onların toplumsal hayatın içerisine katılmaları ve fiilî anlamda erişilebilirliğinin sağlanması için gayret gösteriyoruz.

Kadın konusu, biliyorsunuz, oldukça zor bir alan. Kadın konusunda çok fazla, kadına karşı şiddetle ilgili çok bir başvurumuz yok çünkü bu, özel şahıslar tarafından gerçekleştiriyor, genel olarak da biliyorsunuz çoğunluğu yargıya intikal ediyor ama bizim, sizlerin verdiği yetkiliyle özel rapor çıkarma yetkimiz var. Başdenetçimizin de onayıyla kadına karşı şiddetle ilgili özel raporumuz çıktı ki İç Anadolu Bölgesi'nde en fazla şiddetin uygulandığı ve en az şiddetin uygulandığı illeri tespit etmek suretiyle İç Anadolu'da 8 ile, bir de İstanbul'a -çok fazla tecrübesi olması nedeniyle İstanbul- gitmek suretiyle 9 ilde en fazla şiddet mağdurlarının bire bir karşılaştığı il emniyet müdürleri, il jandarma komutanları, şiddet önleme izleme merkezleri ve konukevlerini ziyaret ettik. Ayrıca, yine, şiddet mağduru olan kadınların bire bir karşı karşıya kaldığı Ankara'daki 2 barıyla, Barolar Birliğiyle ve sivil toplum kuruluşlarıyla görüşmeler gerçekleştirdik. Ve 40 tane tespit ve öneriye yer verdiğimiz bir özel rapor çalışması gerçekleştirdik. Peki, bu özel rapor çalışmasının katkısı ne? Tamamen sahadan alınan bilgilere dayanıyor.

Ki geçtiğimiz hafta Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda da (KEFEK) ifade ettiğim için sizlerden katkı sunmanız hâlinde olabildiğince daha fazla, daha hızlı olarak sonuçlandırılacağını inandığım birkaç öneriyi paylaşmak istiyorum: Türkiye'de yaptığımız araştırma, 36 idareyle yaptığımız bilgi-belge talebi gösterdi ki Türkiye'de öldürülen kadınların yüzde 88'inin koruma kararı yok, güncel bir koruma kararı. Bu da aslında; bir, ailenin kadını koruduğunu, ailesinin destekte bulunduğunu, kadınların fiziksel şiddete uğramasının çok daha az olduğunu hem akademik araştırmalar hem bizatihi sizlerin etrafınızda duyduğu bilgiler destekliyordur. İki, koruma kararlarının, zannedilenin aksine aslında kadını koruduğunu gösteriyor ama kadınların ölüm tehlikesine rağmen müracaat etmemeleri toplumdaki cezasızlık algısından kaynaklanıyor. Kadın cinayeti faillerinin yüzde 73'ü sabıkalı. Sabıka kaydı, elektronik kelepçe için çok önemli bir unsur. Şu an Türkiye'de 1.500 fiilen devam eden elektronik kelepçe kararı var. Ki elektronik kelepçe aslında failin hayatını olumsuz etkileyen bir husus değil ama 1.500 elektronik kelepçe, bu zamana kadar gerçekleşen 7 bin elektronik kelepçe, ölüm olaylarından, bir iki tane dışında, o da metroda sinyal çekmemesi gibi çok istisna durumlar dışında korunduğunu gösteriyor. Bu durum, aslında yüzde 73 oranında sabıka kaydının olması, bu konuda alınacak tedbirlerin çok daha etkili olabileceğini ortaya koyuyor. Bizim raporumuzda yer verdiğimiz ve eylem planına katkı olarak sunduğumuz tekliflerden bir tanesi -eğer uygun görürseniz kıymetli milletvekillerim- RTÜK Yasası'nda değişiklik yapmak suretiyle nasıl sigara televizyon ekranlarında yasaksa ve hiçbir yayıncı sigara toplumun gerçeği dolayısıyla yayımlanabilir iddiasını ileri sürmüyorsa kadın ve çocuğa karşı şiddet vakaları, şiddetin televizyon ekranlarından kesin olarak yasaklanması... Çünkü bu konu net -ki bilirsiniz- trafik kuralları da asla aykırı değildir. Hiçbir dizide, hiçbir trafik kuralı ihlal edilmez, bu konuda oturmuş bir yapı vardır. Bir kadının can güvenliği -aynen sigara gibi, trafik kurallarına uygunluk gibi- asla ve katiyen televizyonlarda yer verilmemesi gereken bir durum. Sadece bunu gerçekleştirmek bile toplumdaki cezasızlık algısını ortadan kaldırmaya yetecek önemli tedbirlerden bir tanesi. Tabii, Belediye Yasası'nda ya da failere verilen tedbirlerin zorunlu olması gibi başka somut tedbirler var, zamanım çok kısa olduğu için onlara yer vermek istemiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Toparlayalım.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Hemen geçiyorum Kıymetli Başkanım.

Birkaç cümle sadece çocuklarla ilgili ifade edeceğim. Çocuklar bizim Denetçilik birimimizin en fazla emek verdiği konular çünkü yine kendi seçim bölgelerinizden bilirsiniz ki çocuklardaki suç işleme oranlarının sayıları ciddi anlamda artıyor. Biz bu konuda kategorik olarak çalışma gerçekleştiriyoruz. Bir de zaten çocuktan başvuru alan ilk ve tek kurumuz. Çocuk "web" sitemizi güncelledik

ki sadece "web" sitemiz senede 138 bin çocuk tarafından izleniyor, çocuklara özel karar veriyoruz. İdarelere gönderdiğimiz kararlar dışında, çocuklara renkli kâğıtlarla, bizzat benim imzama, onların ismiyle yazılar gönderiyoruz ki kendilerini değerli hissetsinler ve kendilerini suça bulaştırmak isteyen insanlarla karşı karşıya kaldıklarında devleti tercih etsinler. Sırf bu nedenle, Başdenetçimizin de katılımıyla, Sincan ve Altındağ'daki tüm okulları ziyaret ediyoruz. Şu ana kadar 1.600 çocuğa okulda biz bizzat kendi sınıfında Kamu Denetçiliği Kurumunu anlatmak suretiyle onlara destekte bulduk ki Sincan ve Altındağ'ı seçmemizin çok özel sebepleri var. Ayrıca, dijital mecralarda çocuk çeteciliğine öykünülen, şiddeti normalleştiren dolayısıyla kanıksatan dizilerle ilgili de özel çalışmalarımız var; risk grubunda olan çocuklarla ilgili de çalışmalarımız var. Kıymetli Başkanım, şiddet raporumuzda var olan, sadece tek bir yasayı, kadın ve çocuğa şiddet sahnelerinin televizyonlarda yer almamasını sağlamak, sadece kadına karşı şiddet için değil çocuklarda devam eden ve maalesef bizim başvurularda çok sık gördüğümüz akran zorbalığı gibi şiddetin azalmasında da muazzam derece katkı da sunacak bir husustur. Vaktimi geçtiğim için tek cümle söyleyeyim: Bu çok basit gibi gelebilir size ama maalesef, biliyorsunuz, Kurtlar Vadisi'ndeki Oktay Kaynarca öldüğü zaman senelerce cenaze namazı gıyaben kıldırılan bir ülkede dizilerin insanların hayatını olumsuz etkilemediğini, kanıksatmadığını ifade etmek mümkün değil. Tek bir yasa değişikliği, sadece bu toplantıda sizlerin bu konuda destek vermeniz bile muazzam katkılara yol açacaktır.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Teşekkür ederim.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Tekraren, Kamu Denetçiliği Kurumu olarak yaptığımız tüm çalışmalara verdiğiniz destekler için teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - O zaman televizyondaki bütün sabah programları ve bütün dizilerin yayından kalkması lazım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, doğru Gülizar Vekilim.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - E, biz yapabileceklerimizi öneriyoruz Kıymetli Vekilim, kalanları sizlere kalmış diyorum.

Teşekkür ediyorum.

YILDIZ KONAL SÜSLÜ (İstanbul) - İnşallah, bununla ilgili bir çalışma...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Dizi kahramanı uyuşturucu satıyor, ha bire adam öldürüyor, bir siyasi partinin Genel Başkanı da ona hediye gönderiyor ve tebrik ediyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Evet, biliyorum, biliyorum. Ya, işte, o nedenle hem sabah programları hem televizyondaki bütün dizilerin yayından kalkması lazım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Bilgim dâhilinde değil. Kim?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Bozkurt var ya...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Bilmiyorum.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - "Sen tam bir bozkurt oldun." diyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Sayın Denetçimize önemli bir alanda sunduğu bilgiler için teşekkür ediyorum.

Gülizar Vekilime de katılıyorum, ortak kanaat bu yönde bir çalışma olması noktasında.

Evet, şimdi sunumlarını yapmak üzere sözü Kamu Denetçimiz Sayın Abdullah Cengiz Makas'a veriyorum.

Sayın Makas, buyurun lütfen.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, sunum yapmak kolay ama on dakikada bir yılın faaliyetini herhâlde sunmak en zor kısmı ama on dakikalık süremi riayet edeceğim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, haklısınız.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Şimdi, kronometremi de çalıştırıyorum.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Biz toplam elli dakika olarak bakıyoruz, rahat olun.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Değerli milletvekilleri, benim görev alanım ekonomi, maliye, vergi, sosyal güvenlik ve çalışma hayatı; daha çok teknik alanlar.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Milletimizin en müreffeh olduğu alan.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet, Kamu Denetçisi olarak, 2025 yılındaki...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Hangi alan?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ekonomi.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Yılmaz Özdil öyle diyor zaten.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Dinleyelim.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - 2025 yılındaki faaliyetlerimizi, tespitlerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Tabii, yüzlerce başvuru arasından seçerek genel bir resim çizmeye çalışacağım, temel sorun alanlarını size aktarmaya çalışacağım.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - TÜİK'le ilgili geliyor mu şikâyet?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - TÜİK'le ilgili mi?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Evet.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Bana gelmedi efendim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Memnun TÜİK sonuçlarından vatandaş...

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Bilemem, bana gelmedi efendim böyle bir çalışma.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Sayın Denetçim, buyurun lütfen.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Değerli milletvekilleri, söylediğim gibi, ben, üç alana, üç sorun alanına temas ederek sunumumu, konuşmamı tamamlamak istedim.

Birinci alan çalışma hayatı ve sosyal güvenlik alanı, daha sonra ekonomi, maliye, vergi ve sigortacılık, bankacılık alanı; ona ilişkin, dediğim gibi, size genel bir resim çizmeye çalışacağım.

Değerli milletvekilleri, öncelikle özel raporumuz hakkında bir bilgi vermek isterim size. Malumunuz, 6328 sayılı Kanun'unuzun 7'nci maddesinde bize yıllık rapor hazırlamakla ilgili bir görev veriyor kanunumuz, bunun da Parlamente'ye sevk edilmesini istiyor. Bu, bizim için bir görevdir dolayısıyla her yıl bunu zaten yapıyoruz. Komisyonumuzun da çok güzel bir teamülü oluştu. Bu müzakerelerde -kamu denetçilerimiz ve Kamu Başdenetçimiz- yüz yüze yaptığımız toplantılarla, yıllık rapor gündemiyle bir araya geliyoruz, bugün de bunun için bir aradayız. Ancak 6328 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin (ç) fıkrasında "Yıllık raporu beklemeksizin özel rapor da hazırlar." diye bir ihtiyari madde var. Dolayısıyla o bağlamda çalışma hayatına ilişkin hazırladığımız bir özel raporumuzu da sizlerle paylaşmak isterim. Şimdi, bu, tabii, detaylı olabilir, incelemenizi arz ederim. Belki inceleyen sayın milletvekillerimiz vardır.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Bir şey söyleyeyim; bununla ilgili 17 defa Mecliste "Bu, böyle olacak." dedik, dinletemedik ama size teşekkür ediyorum.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Estağfurullah.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Kamu Denetçiliği Kurumu, evet, "2024-2025 arasında emekliler arasında dehşet bir uçurum var, bu büyük bir haksızlık." diye belgelemiş, koymuşlar, teşekkür ederim.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet, tabii, bunu sevk ettik ilgili idarelere, Cumhurbaşkanı Yardımcımıza, Cumhurbaşkanlığına ve SGK'ye ve Parlamente'ye bunu sevk ettik. Burada tipik bir şey yapıyoruz aslında: İdarede belirlediğimiz şikâyetlerden yola çıkarak, belirlediğimiz spesifik bir sorun alanına işaret ediyoruz; sadece işaret etmiyoruz, bir de öneriyle, uygulanabilir bir öneriyle sorunu nasıl çözeceğimize ilişkin de öneri sunuyoruz. Bunu da takdirlerinize arz ediyorum.

Malumunuz, 1999 ile 2008 yıllarında sosyal güvenlik alanında büyük reformlar yapıldı. İşte, orada emekli maaşlarıyla ilgili hesaplamalarda, formüllerde büyüme oranı ile enflasyon oranı dâhil edilerek, bu formülasyonda, bu iki parametreye çok duyarlı hâle geldi emeklilik maaşlarının formülasyonu. Dolayısıyla sorun buradan kaynaklanıyor. Bir yeni uygulama, yeni bir kanunun veya idarenin bir hatasından değil. İşte, bu formüldeki enflasyon çok hızlı bir şekilde yükseldi 2024 yılında, böyle bir anomali ortaya çıktı. Yani aynı koşullara sahip, aynı hizmet süresi, aynı prim sayısına sahip iki kişinin farklı zamanlarda başvurmasıyla birlikte yüzde 30'a yakın bir maaş farklılığı oluştu. Bunu bir sorun alanı olarak tespit ettik ve özel raporumuzu sunduk. Ben çok fazla detaya girmek istemiyorum. Dolayısıyla 2025 yıl içerisinde çalışma hayatına ilişkin yaptığımız çalışmaların başında bu özel rapor geliyor.

Özellikle bu incelememizde çalışma hayatını çok derin etkilediğini gördük. Çok tecrübeli ve uzmanlık isteyen alanlarda çok hızlı emekliliğe ayrılmaları gördük. Dolayısıyla bu, kurumları, şirketleri zor durumda bıraktı. SGK'ye çok ciddi bir iş yükü geldi. Dolayısıyla bu sorunun mutlaka halledilmesi lazım geldiğini düşünüyoruz ve inanıyoruz. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Şimdi, efendim, sosyal güvenlik alanına ilişkin, Kamu Denetçiliği Kurumuna, bize yapılan, tabii, ciddi başvurular var. Bunu da normal karşılıyoruz çünkü karmaşık bir mevzuat yapısı var, çok yoğun bir alan. Dolayısıyla zaman zaman idari uygulamalarda sonradan fark edilen yanlışlıklar olabiliyor. Bunu da kurumun, sektörün yapısına istinaden hoş karşılıyoruz ama bunu düzeltmesi doğru bir şey ama bunu düzeltirken geriye dönük vatandaşa çok ciddi sonuçlar, hukuki sonuçlar doğuruyor. Buraya çok dikkat etmek lazım. Bunun üzerinde çok duruyoruz. O bakımdan, sosyal güvenlik alanıyla ilgili yapılan bizim bütün çalışmalarımız, incelemelerimiz... Maddi hata olabilir, insan faktörü var çünkü, değerlendirme farklılığı olabilir ama bütün bunlar vatandaşa ekstra yeni bir sorumluluk, yük yüklememesi lazım. O bakımdan, haklı beklenti ilkesinde çok ciddi bir şekilde duruyoruz ve altını çiziyoruz. Bütün kararlarımızda bu var. Evet, idare bir işlem tesis etmiş, daha sonra, iki üç yıl sonra bunun yanlış olduğunu bir şekilde tespit etmiş ve bunu düzeltmiş, tamam ama buradan vatandaş bu karara göre, idarenin bu kararına göre hayatını planlamış, emekli olmuş; bütün bunlardan vazgeçmesi, hiçbir şey yokmuş gibi davranması doğru değil. Dolayısıyla -bütün bakış açımız- bizim, hukuk ilkesine, hukuk devleti ilkesine ve haklı beklenti ilkesine dayanarak kararlarımız var. Dolayısıyla bu mağduriyetlerin giderilmesi için çok ciddi bir şekilde çalışıyoruz.

Şimdi, burada çok önemli bir husus var, onun altını çizmek isterim. Biraz önce de belirttiğim gibi, idare hatasını bir şekilde düzeltirken mutlaka hukuki güvenlik, hukuki istikrar, haklı beklenti ve hakkaniyet çerçevesinde karar vermek zorunda dolayısıyla işlemlerini buna göre yapmak zorunda. Onun için gelen şikâyetlerden çıkardığımız genel tablo bu bizim, özellikle sosyal güvenlik alanıyla ilgili söylüyorum. Dolayısıyla, kişinin kusurundan kaynaklanmayan, daha ziyade teknik süreçlerden, idari uygulama sırasındaki ortaya çıkan hatalardan kaynaklanan bu sonradan yapılan düzeltmelerin de ölçsüz sonuç doğurmaması gerektiğinin altını çiziyoruz. Ölçülülük ilkesine idarenin mutlaka riayet etmesinin altını çiziyoruz. Dolayısıyla, efendim, yani idarelerin hatasız olduğu varsayımıyla hareket etmiyoruz, tabii ki olabilir ama aksine, yoğun işlem kapasitesi, teknik hesaplama süreçlerinin karmaşıklığı, mevzuatın çok katmanlılığı, bütün bunlar çeşitli aksaklıkları doğuruyor, evet ancak bu kabul ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi ihtiyacını ortadan kaldırmıyor ve iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde bu tespit edilen sorunların daha hakkaniyetli yöntemlerle düzeltilmesine ilişkin çok ciddi, ısrarlı tavsiye kararlarımız var. Onu detaylı olarak daha sonra eğer sorular olursa açabiliriz.

Dolayısıyla, efendim, bizim sosyal güvenlik alanında özellikle Sosyal Güvenlik Kurumundan beklentimiz, yürüttüğü hizmetlerin niteliği ve iş yükünün ağırlığı gözetilerek bizim tarafımızdan tespit edilen bütün bu uygulamalar, vatandaşın haklı beklentisini ve sosyal güvenlik hakkını, anayasal hak, sosyal güvenlik hakkını koruyacak şekilde gözden geçirilmesi ve bunun da mümkün olan ölçüde düzeltilmesi gerektiğinin altını çiziyoruz.

Çalışma hayatı ve sürekli işçilerin konumu... Belki sizlere de bu geliyor olabilir efendim, özellikle çalışma hayatında 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle kadroya geçen sürekli işçilerimizin tayin ve nakil sorunları ciddi şikâyet konusu olmuştur. Bizim gündemimizdedir ve uzun süredir bu gündemimizdedir çünkü aynı idare bünyesinde farklı mevzuata dayanarak çalışan işçiler arasında ciddi bir eşitsizlik vardır. Özellikle nakil hakkı açısından eşitsizlikler bulunmaktadır. Mesela, engelli bir...

Sürem dolmuş efendim, Sayın Başkanım, birkaç cümleyle toparlamak isterim eğer uygun görürseniz.
ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Lütfen buyurun.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Nakil hakkı çok önemli. Mesela engelli bir eşi var veya can güvenliği korkusu var veya şiddet görüyor. Bu gibi çok temel konularda maalesef bu nakil konusunda, tayin konusunda idare çok rijit davranıyor. Bizim ısrarlı tavsiye kararlarımız bu konuda oldu idareye fakat onlar da mevzuatı gerekçe göstererek yapılamayacağı yönünde görüş bildiriyorlar idi ama takip etmişsinizdir, Anayasa Mahkemesinin son anda 696 sayılı Kanun Hükmünde Karamame'yle ilgili bir kararı oldu, bizim tavsiye kararlarımıza yönelik paralel bir kararı oldu dolayısıyla bunu Anayasa'ya aykırı bularak iptal etti, Resmî Gazete'de yayımlandı, dokuz aylık bir süre verdi. Dolayısıyla kurumumuzun sürekli işaret ettiği, bunun esnetilmesi lazım geldiği, anayasal haklar açısından bakılması, durumun değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin görüşüne yönelik Anayasa Mahkememizin de kararı oldu. Dolayısıyla bu yeni dönem için de biz bunun takipçisiyiz, buna göre de tavrımızı göstereceğiz.

Sabrınızı istirham ederim. Vergi, sigortacılık ve bankacılık konusunu da şöyle bir üç cümleyle özetleyeyim, sonra sözümü, konuşmamı bitirmek isterim. Şimdi, efendim, tabii, teknik alanlar, bu konuda da vatandaşlardan gelen çok ciddi şikâyetler var. Biz bunları yine hukuka ve hakkaniyete uygun şekilde değerlendiriyoruz. Bir hususun altını çiziyorum, bu da bence çok önemli, geçen toplantıda da biz gündeme getirmiştik ama maalesef bu sorun hâlâ çözülmedi, o da şuydu: İcra dairesinden ihale yoluyla alınan bir aracın yeni malikten, eski döneme ait eski maliklerin muayene, araç muayene gecikme cezalarının yeni malikten tahsil edilmesi. Hem vicdan hem hakkaniyet açısından değerlendirildiğinde bu kabul edilebilir bir şey değil. Ama idareler arasında ciddi bir tartışma olmuştu, geçen Komisyona katılan milletvekillerimiz varsa hatırlayacaklardır. Biz burada ısrarla şunu söylüyoruz: Bunun mutlaka hallolması lazım; Karayolları Trafik Kanunu'nun 35'inci maddesinde mevzuat değişikliği yapılması anlaşılıyor. Dolayısıyla bu konuda da Komisyonumuza bilgi vermek, arz etmek isterim.

Bir de özellikle 6 Şubat depremleri sonrası DASK'la ilgili şikâyetler yoğunlaşmış, ona ilişkin de bizim çok ciddi çalışmalarımız var, hem dostane yoldan çözümlerimiz var hem tavsiye kararlarımız doğrultusunda çalışmalarımız sürüyor.

Değerli milletvekilleri, Kamu Denetçiliği Kurumu olarak idarenin her türlü işlem ve eylemlerini sadece biz kazuistik, literal bir bakış açısıyla, dar bir mevzuat açısıyla değil, malumunuz, insan haklarına dayalı, hukukun genel prensiplerine uluslararası hukuk çerçevesinde bakarak ve somut olay adaletini de dikkate alarak -ki buna hakkaniyet diyoruz- değerlendirmelerimizi sürdürüyoruz, bundan sonra da sürdürmeye devam edeceğiz.

O bakımdan, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sorular varsa da detayları arz edebiliriz.

Saygılar sunarım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Teşekkür ediyoruz Sayın Denetçimize verdiği bilgilerden ötürü.

Şimdi, sunumlarını yapmak üzere sözü Kamu Denetçimiz Sayın Özcan Yıldız'a veriyorum.

Sayın Yıldız, buyurun lütfen.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Başkanım, çok Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli hazırım; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 4'üncü Döneminde geçmişi Kamu Denetçiliği Uzmanı olan bir Kamu Denetçisi olarak görev yapmanın sorumluluğuyla 2025 yılını yoğun ama bir o kadar da verimli geçirdiğimizi vurgulayarak sözlerime başlamak isterim. Bunun için de başta Karma Komisyonumuza, Sayın Kamu Başdenetçimiz Mehmet Akarca'ya, büyük özverileriyle çalışan çalışma arkadaşlarıma teşekkürü bir borç biliyorum.

Hukukun üstünlüğü ilkesinin yol göstericiliğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi adına, hukuka ve hakkaniyete uygunluk denetimini sağlamak adına, esnek bir uyumsuzluk çözüm yolu olarak dostane çözüm çabası ve iyi yönetim ilkelerinin gözetimi gibi Kurumumuza özgü nitelikleri ortaya koyarak ve her hâlükârda kamu vicdanının sesi olmaya çalışarak 2025 yılında 3.975 başvuru birimizce incelenmiştir.

Kurumumuzun iş bölümü yönergesine göre, birimizde eğitim, öğretim, gençlik, spor, enerji, sanayi, gümrük, ticaret, ulaştırma, basın, iletişim, orman, su, çevre, şehircilik, gıda, tarım, hayvancılık, bilim, sanat, kültür, turizm ana başlıkları olmak üzere çok geniş bir yelpazede gelen başvurular birimizce incelenmiştir. Temel çalışma ilkesi olarak etkili ve doğru iletişim stratejisiyle çözüm odaklı bir yaklaşım benimsenmiş ve istisnasız her başvuru için başvuranla görüşülmüştür. Yeri geldiğinde sorunun çözümü için ayrıca başvuru minvalinde ilgili idarenin en üst yetkilileriyle irtibata geçilmiş ve vatandaşın sorununun çözümü noktasında ciddi adımlar atılmıştır. Bunun bir yansıması olarak 2025 yılında birimizce verilen dostane çözüm karar sayısı 427 olup, Kurumumuzda verilen toplam 1.086 dostane çözüm kararının yüzde 39,31'ine tekabül etmektedir. Dostane çözüm kararları oranlarına benzer şekilde gönderme kararları üzerine çözüm sağladığımız dosyalar da hakeza bu minvalde yüzde 15 oranındadır. Bu yaklaşımı kolaylaştırmak maksadıyla idareler nezdinde irtibat birimlerinin oluşturulması hedeflenmiş, her fırsatta ilgili idarenin en üst yetkilileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İdarelerle güçlü iletişimin bir tezahürü olarak ÖSYM Başkanlığıyla 2025 yılında yoğun bir başvuru söz konusuydu Saygıdeğer Başkanım, değerli milletvekilleri. E-YDS sınavına başvuru süreleri çok kısıtlıdır ve başvurular on-line ortamda alınmaktadır. Dolayısıyla "IP"si veya bilgisayarı hızlı olan adaylar hızlı bir şekilde başvurularını yaparken diğer adaylar kontenjan sınırlı olduğu için başvurularını yapamıyorlardı ve bize yoğun bir başvuru söz konusu oldu. Akabinde hemen ÖSYM Başkanlığının yetkilileriyle, sonra bizzat ÖSYM Başkanıyla görüşmeler gerçekleştirdim ve bir e-YDS sınavı daha yapabileceklerini ifade ettiler, bu önemli bir adımdı fakat bu sorunun çözümü noktasında yeterli bir adım değildi zira bekleyen kişi sayısı 3 bin ile 5 bin iken e-YDS'de, matbu, yazılı yapılan YDS sınavına ise 150 bin ile 200 bin aday girmektedir. Dolayısıyla ÖSYM Başkanlığımızı bir matbu sınav yapılması noktasında teşvik ettik ve sağ olsunlar, 5 Temmuz 2025 yılında ÖSYM takviminde olmadığı hâlde ÖSYM takvimine yeni bir sınav ekleyerek -çok zorlu bir süreçti idare açısından da bu ama- özverili davrandılar, ilk defa ÖSYM takviminde olmayan bir sınav sonradan takvime dâhil edildi çünkü ÖSYM takvimi bir sene önceden ilan edilir, siz değerli milletvekillerimizin bildiği bir husus. Dolayısıyla bu yaklaşımımızın faydalarını gördük.

Diğer yandan, şunu da vurgulamak isterim: Birimizde haftalık toplantılar yapılır bütün dosyaların görülmesi açısından. Geçen sene 2025 yılı itibarıyla 40 tane birim müzakere toplantısı gerçekleştirmişiz, 2025 yılında kamuoyunun genelini yakından ilgilendiren birçok önemli konuda tavsiye kararlarını verdik Değerli Başkanım. Bu konuların arasında depremzedelerin hak sahiplikleri, orman yangınlarıyla mücadele, özel okulların ücret artışları, vakıf yükseköğretim kurumlarında yapılan fahiş ücret artışları, zincir marketlerde plastik poşet sunulmayarak çevreyi koruma sorumluluğunun tüketicilere yüklenmesi, yemek sipariş platformlarının yüksek komisyon uygulamaları ve internet erişim sorunları gibi konular sayılabilir. Bu kararlar neticesinde binlerce vatandaşımızın olumlu yönde etkilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Bazı tavsiye kararlarımız neticesinde ise mevzuat değişikliklerinin ve yeni düzenlemelerin yapıldığını görme kıvancını sizlerle paylaşmak isterim: Örneğin, özel okulların ücret artışları, malumualiniz enflasyonist bir dönem geçirdik 2025 yılı itibarıyla, bu minvalde özel okullara çocuklarını gönderen velilerin yoğun bir şikâyet başvurusu oldu çünkü başta eğitim ücreti, kademe başlangıçları ve eğitim dışı giderler dediğimiz yemek, yol, servis, kitap, kırtasiye ve etüt olmak üzere bu kalemlere fahiş zamlar yapıldığına ilişkin pek çok başvuru geldi. Bir tavsiye kararı hazırladık, bu tavsiye kararını Millî Eğitim Bakanlığımıza gönderdik ve Millî Eğitim Bakanlığımızın Bakanımız da dâhil olmak üzere yetkilileriyle görüşmeleri gerçekleştirdik. Sayın Başkanım, nihayetinde, 5 Eylül 2025 tarihinde Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nde ciddi bir değişiklik yapıldı. Yönetmeliğin 53'üncü maddesinin (1), (5) ve (7)'nci fıkralarındaki düzenlemelerle enflasyon oranında bu kalemlere zam yapılacağı tarafımıza bildirilmiş, ayrıca kamuoyuyla da paylaşılmıştır. Benzer bir örnek, vakıf yükseköğretim kurumlarında yine fahiş ücretlere ilişkin bir başvuruydu. Buna ilişkin de benzer bir tavsiye kararımız var. 2025 tarihinde, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun ek 9'uncu maddesine eklenen bir fıkrayla "Yükseköğretim kurumlarınca yapılacak zamlar enflasyon oranında öngörülebektir." şeklinde yükseköğretim kurumumuzun bir mevzuat değişikliği var. Bu çok kıymetli; önceki verdiğim örnek bir yönetmelik, bu örnek ise bir kanunun değişikliği. Bunu çok kıymetli bir örnek olması hasebiyle paylaşıyorum.

3'üncü örneğimiz yemek sipariş platformları, bu çevrim içi platformlar. Komisyonunuzca da önceki toplantıda bir değerli milletvekilimizin -şu anda yok burada- kendisi ifade etmişti. Yüksek komisyon oranlarına itiraza ilişkin bir esnafın bize başvurusu üzerine harekete geçtik. Bu minvalde Merkez Bankasıyla, Gelir İdaresi Başkanlığıyla, Maliye Bakanlığıyla, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığıyla, Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanlığıyla, Ticaret Bakanlığıyla, ilgili bütün kurumlarla, bütün STK'lerle görüşerek, neticede dünyadaki uygulamalarını da müşahede ederek bu yemek sipariş platformlarının komisyon ücretlerinin ve anlaşma şartlarının daha şeffaf hâle getirilmesi ve komisyon ücretlerinin sınırlandırılmasına ilişkin bir tavsiye kararı verdik Sayın Başkanım. Söz konusu tavsiye kararına karşılık Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün cevabi yazısı, 2026/1 sayılı Hizmet Bedellerinin Şeffaflığının Sağlanması Hakkında Genelge'nin yayınlandığına ve bu konudaki düzenlemelerin tavsiye kararımız minvalinde yeniden ele alındığına ilişkin dönüşler oldu bize; bunu da takdirlerinize arz ediyorum. Söz konusu kararımız neticesinde Türkiye genelinde e-ticaret yapan işletmelerin yüzde 21,63'ü, yaklaşık 130 bin işletmeden söz ediyorum kıymetli vekillerim, bu kayıtlı toplam işletmelerin 374.794 şubesinin ve bayisinin doğrudan etkileneceği ve platformları kullanan 29 milyon 881 bin 36 tekil vatandaşımızın da komisyon ücretlerinin aşağıya çekilmesiyle üzerlerindeki maliyet yükünün azalacağını ifade etmek isterim; bunu da takdirlerinize arz ediyorum.

Yine, marketlerde plastik poşet bulundurulmasına ilişkin uyumsuzluğa yönelik bir başvuru gelmişti. Vatandaş marketten plastik poşet istiyor ama market ısrarla kendisine kâğıt veya bez poşet dayatması yapıyor ve bunu "çevrecilik" adı altında yapıyor fakat çevreciliğin sorumluluğunu vatandaşa yüklüyor. Zira vatandaş bize başvurduğunda 50 kuruştaki plastik poşetin ücreti, kâğıt torbayı 3 liradan vatandaşa veriyor. Ayrıca, plastik poşetin geri kazanım katılım payı vardır, bir maktu vergidir, yüzde 25 oranında bir vergi kaybı da söz konusu oluyordu, hâlbuki kâğıt poşetin vergi oranı yüzde 1'dir. Dolayısıyla orada işletmeciliğin bir uyanıklığını ifade etmekte fayda var. Vermiş olduğumuz tavsiye kararı neticesinde Ticaret Bakanlığımız bu konuda bir genelge yayınlıyor; bütün belediyelere, bütün il ticaret müdürlüklerine göndererek gerekli denetimlerin yapılmasını talep ediyor. Akabinde bize gelen cevabi yazılarda şunu görüyoruz: Artık plastik poşetin söz konusu markette vatandaşlarımızın hizmetine sunulduğunu görüyoruz. Efendim, bunu takdirlerinize arz ediyorum ama bu market hani çok bilindik bir market, FILE market, 25 milyon civarında tekil kullanıcısı olan bir firmadan söz ediyoruz. Yani 21.034 başvuru almışız geçen sene fakat vermiş olduğumuz kararları müşahede ederseniz milyonlarca insanın hayatına etki edecek sonuçların olduğunu, ayrıca mevzuat değişikliklerinin olduğunu göreceğiz.

Bir örneğimiz de yine bir sürücü belgesi almak isteyen vatandaşımızın direksiyon sınavı esnasında kendisine bir ayrımcılık yapıldığına, sürecin şeffaf yürümediğine ilişkin bir başvurusu olmuştu. Tabii bunu ispat etmek mümkün değil kıymetli vekillerim, biz de hem Millî Eğitim Bakanlığımıza hem uygulamanın içerisinde olması hasebiyle İçişleri Bakanlığımıza ortak bir tavsiye kararı verdik. Direksiyon sınavında 360 derece kamera sistemiyle -ki şu anda teknolojide bu araçların tamamında var- bunun kayıt altına alınmasını, dolayısıyla vatandaşlarımızın daha şeffaf bir ortamda sınava girmesini arzu ettik. 1 milyon 250 bin vatandaşımız her sene direksiyon sınavına giriyor. Millî Eğitim Bakanlığımızın bize vermiş olduğu cevap, bu konuda yasal düzenlemenin başlatıldığı, İçişleri Bakanlığısıyla birlikte ortak bir yönetmelik hazırlığı içerisinde olduklarına ilişkin.

Kıymetli Başkanım, değerli milletvekillerim; size sunduğum örneklerin her birinde bir mevzuat değişikliğine gidildiğini görüyorsunuz. Burada, idarelerle kurduğumuz iletişimin önemini vurgulamak isterim. Tabii ki söylenecek çok şey var, on dakikaya sığdırmak çok güç. İzininizle, Sayın Başkanım, bu kadar önemli şeyler yaparken elimde iki klasör var, tamamını okuyamayacağım ama 2 tane örnek okumak isterim, vatandaşımızın geri dönüşlerini.

Müsaadenizle, şikâyet başvurusunu özetlemeyeceğim, sadece kendisinin ifadelerini ifade edeceğim: "Size teşekkür etmek için bu mesajı yazmaktayım. İki yıldan fazla süredir çözülmeyen sorunu bir ay gibi kısa bir sürede çözdünüz. Kurumla yaka paça olmuştuk. Şükür dün mesele halloldu. Uzmanınız çok ilgiliydi, ellerine sağlık, devlete olan güvenim arttı. Teşekkür ediyorum."

Affınıza sığınarak, bir diğer örnek: "Merhabalar, 19 Eylül tarihinde İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'nün 4'üncü sınıf olmama rağmen staj kontenjanı vermemesinden ve derste ki pratik stajımı yapamamamdan dolayı şikâyetinde bulunmuştum. Kamu Denetçiliği yaklaşık üç gün sonra bana geri döndü. Sorunun çözülmesi için elinden gelen bütün özveriye gösterdiler, benimle ilgilenen bir hanımefendi vardı, okulumda dahi nerelere gitmem gerektiğini kendisi ifade etti. Beni destekleyen birilerinin olması beni çok

duygulandırdı, kendisine bu yazımda tekrardan teşekkür ederim ve tabii ki arka planda çalışan bütün değerli çalışanlarınıza; iyi ki varsınız. Sorunum dün itibarıyla rektörümüzün resmî yazısıyla çözüldü, Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesinde 14 Ekim ile 13 Ocak arası stajımı yapacağım. Şikâyetim dostane bir şekilde İstanbul İl Sağlık Müdürlüğüyle çözüldü. Bu doğrultuda şikâyetimin çözüldüğünü ve dosyamın kapanmasını arz ederim. Tekrardan tüm kalbimle teşekkür ederim, iyi ki varsınız. Ben de elimden geldiğince çok çalışıp, en iyi dil ve konuşma terapisti olup, ileride sizler gibi vatanımıza ve milletimize hizmet edeceğim. Saygılarımla, Ayşe Belge."

Kıymetli Başkanım, değerli milletvekilleri; çok örnek var, affınıza sığınıyorum, süremi de biraz aştığımı biliyorum.

Saygılarımı arz ediyorum.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Size HGS'yle ilgili başvurular geliyor mu?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Başkanım, müsaade ederseniz...

HGS'yle ilgili başvurular geliyor, bizim birimizde inceleniyor. Karayolları Genel Müdürlüğü ile Karayolları Genel Müdürlümüzle bir görüşme gerçekleştirdik 2025 yıl içerisinde. Karayolları Genel Müdürlüğünde Genel Müdürlümüz dâhil olmak üzere 3 hukuk müşaviri kurumumuzla ilişkilendirildi, HGS'ye ilişkin şikâyetleri gelir gelmez doğrudan onlara aktarıyoruz ve çözümünü hiç yazışma yapmadan tesis ediyoruz Sayın Vekilim.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Tavsiye kararınız var mı?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Tavsiye kararına gerek kalmadan dostane bir şekilde çözüyoruz Sayın Vekilim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Sayın denetçimize sunumları için teşekkür ediyoruz.

Son olarak sunumlarını yapmak üzere Kamu Denetçimiz Sayın Şerif Yılmaz'a söz veriyorum.

Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; sizleri saygı ve hürmetle selamlıyorum.

11 Aralık 2025 tarihinde sizlerin teveccühüyle seçildiğim bu görevime 22 Ocak 2026 tarihi itibarıyla başladım. Malum, 2025 yılının raporu olduğu için benden önceki görev yapan meslektaşım Sadettin Kalkan Bey dönemindeki görevler benim uhdemde devam etmekte; o nedenle, kendi yaptığım değil yapılan iş ve işlemlerle ilgili kısaca sizlere konuları ifade etmek istiyorum. Seçim günü de söylemişim, burada huzurlarınızda, almış olduğumuz eğitim ve devlette edindiğimiz tecrübeyi yine bu kurumumuzda uygulama imkânı bulacağımı ifade etmişim, gerçekten de buldum ve o nedenle heyecanlı bir şekilde görevimize devam ediyoruz. Verdiğiniz o zamanki destekler için de teşekkür ediyorum.

Tabii, anayasal bir başvuru hakkı olarak tanımlanan bir Kurumumuz var ve bu Kurumumuzda Anayasa'mızdan ve Meclisimizden aldığımız yetki ve destekle -biraz önce arkadaşlarımız değişik konularla ilgili, kendi konularıyla ilgili yaptığı çalışmaları ifade ettiler- benim de iş bölümü yönergesinde sorumluluk alanım kamu personel rejimi. Bu rejimle ilgili memurlarımızın yapmış olduğu şikâyetler, talepler, başvurular alınıp incelenmekte ve idarelere önerilerde bulunulmakta. Benim alanım çok geniş, konular değişik değil ama tek bir konu olmasına rağmen belki Kurumumuzda en fazla müracaat edilen bölüm çalıştığım bölüm. Tabii, kamu personel rejimi çok geniş bir alanı kapsamakta. Devletin üstlendiği sağlıktan eğitime, haberleşmeden güvenliğe tüm kamusal görevini yerine getiren personelin bağlı olduğu temel politika, kural ve teknik uygulamaların bütünü kamu personel rejimi olarak adlandırılmakta. Devletimizin üstlendiği bu görevleri yerine getirirken oluşan ihtilaflar veya hak ve menfaat ihlalleri sonucunda Kurumumuza 2025 yılında yapılan 21.034 şikâyet başvurusundan 6.395 adet başvurunun kamu personel rejimi alanındaki şikâyet başvurularından oluştuğu, bu sayının da Kuruma yapılan şikâyet başvuru sayılarının yaklaşık yüzde 30'una tekabül ettiği görülmektedir.

Bahse konu başvurular konu bazlı değerlendirildiğinde şikâyet başvurularının detaya girmeden başlıklarını söylemek istiyorum: Kamuya personel alımı ve sınavlarla ilgili, kamu personelinin ilerleme ve yükselmeleriyle ilgili, görev yerlerinin değiştirilmesi talepleri, kadro ve pozisyonlarla ilgili, mali haklar, sosyal haklar ve yardımlar ile genel haklar, disiplin cezaları. Söz konusu başvurular arasında inceleme, araştırma safhasına geçilen başvurular ile dostane çözüm yolu veya gönderme kararıyla çözümlenen başvurular detaylı değerlendirme raporumuzda vardı, burada çok fazla detaya girmek istemiyorum. Yalnız bu 2025 yılında verilen kararların dağılımını sizlerle paylaşmak istiyorum: Ayırma kararı -aynı şikâyet dilekçesinde verilen farklı konular olduğu için- 3 tane, birleştirme kararı 80 tane, dostane çözüm kararı 120, gönderme kararı 1.551, incelenemezlik kararı 1.974, karar verilmesine yer olmadığına dair karar 112, kısmen tavsiye-kısmen ret önerisi 50, ret kararı önerisi 389, tavsiye kararı 300.

Özellikle, 2025 yılında verdiğimiz kararlarla ilgili, ret kararlarında örneğin, iş bırakma eylemine katılan aile hekimlerinin ücretlerinden kesinti yapılmasıyla ilgili bir şikâyet vardı, bu bayağı yoğun bir şikâyetti. Söz konusu şikâyetler üzerine Kurumumuzca ret kararı verildi. Daha sonra bahse konu taleplerle açılan davalarda da Danıştayda da aynen Kurumumuzun kararı doğrultusunda kararlar verildi. Ret kararına konu diğer taleplerin ise "Kamusal Personel Rejimi" başlığı altında yer verilen konu başlıklarına karşılık geldiği, taleplerle ilgili idarelerle gerekli yazışmalar yapılarak idarece tesis edilen işlemlerde hukuka aykırı bir husus görülmediği tespitine yer verilerek ret kararları verilmiştir atamada, harcırahta, disiplin cezalarında, ilerlemelerde, yükselmelerde.

Tavsiye kararları uyum oranı da Kurumumuzun genel olarak verdiği tavsiye kararlarına uyum oranına paralellik göstermekte olup uyulmayan kararlarımızın -yaklaşık 180 adet- büyük çoğunluğunun "Mali Hak Talepleri" başlığı altında yapılan başvuruya ilişkin verilen kararlarımızdan oluştuğu gözükmemektedir; geçmiş döneme dönük aile yardım ödeneği, harcırah, ek ödeme, aile hekimlerinin gruplarının düşürülmesinden kaynaklı mali kayıplarına ilişkin başvurular.

Bunun dışında uyulmayan tavsiye kararlarımız içerisinde 2'nci sırada da disiplin cezalarının kaldırılması yönünde kararlar gelmektedir. Bunlarla ilgili de özel rapor çalışmalarımıza başladık çünkü bununla ilgili bir yasal düzenleme yapılması gerektiği kanaatindeyiz çünkü verilen kararların kesin olduğu, bir taraftan da bizim kararlarımıza, tavsiye kararlarımıza uyulması bekleniyor. Mahkeme kararlarına uyuluyor ancak bizim kararlarla ilgili kesin denildiği için bununla ilgili yeni bir çalışma başlattık. İnşallah bu yıl içerisinde bu raporumuzu hazırlayıp sizlere sunacağız, kamuoyu ile ilgili idarelere gönderip bunun çözümünüyle ilgili bir çözüm önerisi oluşturacağız.

Yine, üniversitelerin öğretim elemanı kadro ilanlarına ilişkin başvurularda Kurumumuzca detaylı inceleme, araştırma yapılmakta, talebin haklı görülmesi durumunda ilgili idareye tavsiye kararı verilmektedir.

Yine, gönderme kararları özellikle... Kuruma başvurulabilmesi için İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda öngörülen idari başvuru yolları ve özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesinin gerekli olduğu hepimizin malumu. Bu idari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvuruların ilgili kuruma gönderileceği düzenlenmiş olup yapılan başvuruların büyük çoğunluğunda kamu personelinin talep ve şikâyetleriyle ilgili idareye herhangi bir başvuruda bulunmadan doğrudan kurumumuza yapılan başvuruyu tercih ettiği... Dolayısıyla idari başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurular hakkında gönderme kararı veriyoruz. Onun için biraz önceki rakamları ifade ettim, yüksekliği oradan geliyor.

Bir de incelenemezlik kararlarımız var; bunlarla ilgili de bahse konu başvuruların büyük çoğunluğunda vatandaşlarımızın, memurlarımızın taleplerinin dilek, temenni boyutunda kaldığı, ortada idarece tesis edilmiş bir eylem veya işlem bulunmadığı... Örnek olarak, farklı farklı öğretmenlik branşlarına daha fazla kontenjan ayrılması veya mali ve özlük haklarında düzenleme yapılmasına yönelik talepler veya başvuruya konu taleple kendileri arasında bir menfaat ilişkisi kurulamaması veya başvuruların ihbar niteliğinde olması gözlemlenmektedir.

Bu başvurular hakkında iddialar ciddi boyutlarda görünürse yine vatandaşa yol gösterilmekte, gerektiğinde adli makamlara başvurulabileceği hususu hatırlatılmakta ve yine önemli görülen başvurular da kararın bir örneğiyle ilgili idareye gönderilerek idarenin dikkati çekilmeye çalışılmaktadır.

İncelenemezlik kararlarımızın bir diğer kısmında ise belli bir konuyu içermemesi, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olması, sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan ve daha önceden sonuçlandırılan başvurular olması. Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yasal düzenleme yapılmasına yönelik talepler var. Yine, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar var. Bu hususlar göze çarpıyor. Bu nedenle, bizim özellikle gönderme ve incelenemezlik rakamlarımızın yüksekliği buradan kaynaklanıyor ama yine de bu gönderme kararlarımız ilgili kuruma gidip gerekli cevabı aldığımız için de aslında vatandaşın talebini biz ilgili kuruma belki buranın da yetkisi kullanılmak suretiyle iletilmekte ve bununla ilgili de ilgili kurum tarafından çözümler üretilmektedir.

Ben zamanınızı fazla kullanmadan... Çünkü en son konuşmacı da bendim. Kurumun şu anda en yeni ve en genç üyesi de ben olduğum için arkadaşlarımıza da teşekkür ediyorum.

O nedenle sözlerimi burada noktalarken 2025 yılı faaliyetlerimizin ülkemize, milletimize, kurumlarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Teşekkür ediyoruz Sayın Denetçimize sunumları için, sunduğu katkılar için.

Değerli üyelerimiz, Anayasa'mıza göre idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemekle görevli olan Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulması ülkemizde insan haklarının korunması ve kamu yönetiminin iyileştirilmesi açısından hayata geçirilen en önemli mekanizmalardan biridir.

Kurulduğu günden bu yana bilinirliği ve etkinliğini giderek artıran Kamu Denetçiliği Kurumu vatandaşlarımızın sorunlarına hızlı ve erişilebilir çözümler üretmek suretiyle etkin bir hak arama yolu sunmakta, bu yönüyle idareyle vatandaş arasında bir adalet köprü vazifesi görmektedir.

Kurumun etkinliğinin her geçen yıl artmasında Karma Komisyon olarak yürüttüğümüz çalışmaların katkısı da önemli bir yer tutmaktadır. Artık teamül hâline gelen, tavsiye kararlarına uymayan idarelerin temsilcilerinin Komisyonumuzda dinlenmesi ve tavsiye kararlarına uyum gösteren idarelerin takdir edilmesi yönündeki uygulamalar Meclisimizin Kurumumuza sunduğu, verdiği güçlü desteği ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, Kamu Denetçiliği Kurumunun etkinliğinin daha da artırılması, yetkilerinin genişletilmesi, idari ve mali yapısının güçlendirilmesi hususları da Karma Komisyonumuz olarak önem verdiğimiz başlıca konular arasındadır.

2025 yılı Yıllık Raporu hakkında Komisyon üyesi arkadaşlarımızla birlikte hazırlayacağımız raporumuzda bu hususlara ilişkin değerlendirmelerimize de yer vereceğiz.

Bu vesileyle, sizlere ve tüm kurum çalışanlarımıza bir kez daha teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Şimdi, söz almak isteyen üyelerimiz varsa söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

MUSTAFA BİLİCİ (İzmir) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, çok kıymetli kamu denetçilerimiz; ben raporun tamamını dikkatli bir şekilde okudum ve bazı notlar aldım, bu almış olduğum notları da sizlerle müsaadenizle paylaşmak istiyorum.

Bugün Kamu Denetçiliği Kurumunun faaliyetlerine ilişkin raporu ele alırken bu kurumun devlet ile vatandaş arasında bir köprü olma iddiasını ve işlevini değerlendirmek durumundayız.

Ombudsmanlık mekanizması demokratik hukuk devletlerinde idarenin işlem ve eylemlerinin vatandaş lehine denetlenmesine imkân sağlayan önemli bir kurumdur. Bu yönüyle, Kamu Denetçiliği Kurumu, vatandaşın idare karşısında sesini duyurabileceği, hak arayabileceği ve çözüm bulabileceği bir başvuru yolu olarak büyük önem taşımaktadır ancak raporda yer alan bazı veriler kurumun etkinliği kadar sistemimizin yapısal sorunlarını da gözler önüne sermektedir. Örneğin, 2025 yılında Kuruma yapılan başvuruların kabul edilebilirlik oranının yüzde 20,47 gibi oldukça düşük bir seviyede kaldığını görmekteyiz. Bu oran bize iki önemli gerçeği göstermektedir: Birincisi, vatandaşların büyük bir kısmı başvuru süreci ve usulü hakkında yeterince bilgi sahibi değildir; ikincisi ise, Kurumun yetki alanı ve başvuru şartları konusunda toplumda ciddi bir bilinç eksikliği bulunmaktadır. Dolayısıyla, vatandaşın bu mekanizmayı daha etkin kullanabilmesi için bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Raporda dikkat çeken bir başka veri; adalet, millî savunma ve güvenlik alanlarında yapılan başvuruların önemli bir kısmının ceza infaz kurumlarına ilişkin olmasıdır. Bu başvuruların yüzde 37,90'ının ceza infaz kurumlarının faaliyetlerine yönelik şikâyet ve

taleplerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum, aslında ülkemizdeki cezaevi sisteminin içinde bulunduğu tabloyu da açık biçimde ortaya koymaktadır. Özellikle ceza infaz kurumlarının kapasitesinin üzerinde dolu olması meselesi artık göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Adalet Bakanlığının verilerine göre, Türkiye'deki toplam cezaevi kapasitesi 301.397 kişidir. Buna karşılık, hâlihazırda cezaevlerinde bulunan kişi sayısı yaklaşık 383 bindir; aradaki fark son derece ciddi bir yoğunluğu işaret etmektedir. Cezaevlerinin bu derece kalabalık olması yalnızca fiziki koşulları zorlaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda mahkûmların ailelerine yakın ceza infaz kurumlarına nakledilmesine de önemli ölçüde engel teşkil etmektedir. Bu durum, hem hükümlüler hem de aileler açısından ciddi sosyal ve insani sorunlar doğurmaktadır.

Değerli arkadaşlar, raporda dikkatimi çeken bir başka husus ise, mahkemelerce hükmedilen tazminat bedellerinin ve mahkeme ilamına dayalı vekâlet ücretlerinin idareler tarafından zamanında ödenmemesi nedeniyle yapılan başvurulardır. Bir mahkeme kararı verilmiş ve kesinleşmişse bu kararın idare tarafından gecikmeksizin uygulanması hukuk devleti ilkesinin temel gereğidir. Buna rağmen, idarenin bu ödemeleri yapmaması ya da geciktirmesi hem Kamu Denetçiliği Kurumunun iş yükünü artırmakta hem de vatandaşın devlete olan güvenini ciddi biçimde sarsmaktadır.

Kurumun 2025 Yılı Raporu'nda öne çıkan bir diğer konu ise, sosyal güvenlik ödemelerinin geç yapılması durumunda faiz uygulanması meselesidir. Rapora göre, Sosyal Güvenlik Kurumu geciken sosyal güvenlik ödemelerine faiz uygulanması konusunda isteksiz davranmakta ve bu konuda yasal bir düzenleme bulunmadığı ifade edilmektedir; oysa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları incelendiğinde, geç ödenen alacaklar bakımından faiz uygulanmasının hakkaniyetin bir gereği olduğu görülmektedir. Yasama organı olarak bizler de bu konuda vatandaşın hakkını koruyacak ve mağduriyetleri giderecek bir yasal düzenlemeyi gündemimize almalıyız.

Raporda yer alan örnekler, vakalar da Kamu Denetçiliği Kurumunun vatandaş açısından ne kadar önemli sonuçlar doğurabildiğini göstermektedir. Örneğin, sarılık teşhisiyle fototerapi tedavisi gören bir bebek için ailesinden mevzuata aykırı şekilde 3.700 lira ücret tahsil edildiği yönünde bir başvuru yapılmıştır. Kurumun devreye girmesi üzerine ilgili özel hastane bu ücretin personelin bilgi eksikliği nedeniyle sehven alındığını ifade etmiş ve tahsil edilen tutarı aileye iade etmiştir. Bu örnek Kurumun etkin kullanımının vatandaş lehine somut sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir.

Ekonomik şartların zorlaştığı bir dönemde eğitim alanında yaşanan sorunlar da dikkat çeken konular arasındadır. Özellikle vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim ücretlerine yapılan yüksek oranlı zamlar nedeniyle Kuruma başvurulduğu görülmektedir. Raporda yer alan bir örnek de bir öğrenci eğitim ücretine yapılan artışın enflasyon oranının çok üzerinde olduğunu belirterek başvuruda bulunmuş ve Kurumun tavsiye kararı sonrasında eğitim ücreti yeniden belirlenerek öğrenciye iade yapılmıştır. Ancak bu tür sorunların tek tek başvurular yoluyla çözülmesi yerine Meclis çatısı altında yasal bir çerçeveye kavuşturulması gerektiğini düşünüyorum. Son yıllarda özellikle özel yükseköğretim kurumları ve özel okullar tarafından yapılan ücret artışları birçok aileyi ciddi şekilde mağdur etmiştir, etmeye devam etmektedir. Bu nedenle, eğitim ücretlerindeki artışların belirli bir yasal çerçeveye bağlanması ve öngörülebilir hâle gelmesi büyük önem taşımaktadır.

Raporda vatandaşların elektrik ve doğal gaz dağıtım şirketlerinin uygulamalarına ilişkin çok sayıda başvuruda bulunduğu da görülmektedir. Bunun yanı sıra kamuya personel alımı ve istihdam süreçlerine ilişkin şikâyetler de dikkat çekmektedir. Bu başvuruların önemli bir bölümü sözlü sınavların yani mülakatların kariyer ve liyakat ilkelerine uygun yapılmadığı yönündeki iddialardan oluşmaktadır. Kurum bu başvurular üzerine ilgili idarelere tavsiye ve inceleme taleplerinde bulunmaktadır. Ancak açıkça ifade etmek gerekir ki mülakat meselesi Türkiye'nin uzun yıllardır çözülemeyen temel sorunlarından biridir. Ne yazık ki 21'inci yüzyılda hâlâ liyakat tartışması yapıyor olmamız üzücüdür. Toplum liyakate daha fazla ihtiyaç duydukça bizlerin sadakatini önceleyen bir anlayışa yönelmesi ciddi bir çelişki yaratmaktadır. Bu konuda da sorumluluk yalnızca idareye değil, yasama organı olarak bizlere de düşmektedir. Mülakat sisteminin adil, şeffaf ve denetlenebilir bir yapıya kavuşturulması artık kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Raporda ulaştırma, basın ve iletişim alanında 2025 yılında 603 başvuru yapıldığı görülmektedir. Bu başvuruların önemli bir kısmı internet erişimi ve altyapı sorunlarına ilişkindir. Özellikle vatandaşların fiber internet altyapısının yaygınlaştırılması yönünde taleplerde bulunduğu görülmektedir. Günümüzde internet altyapısı artık bir lüks değil, temel bir hizmettir. Ancak ülkemizin birçok bölgesinde hâlen altyapıyla ilgili sıkıntılar devam etmektedir. Kurum bu konuda ilgili şirketlere yalnızca kâr odaklı değil, kamu yararı ve hizmete erişimde eşitlik ilkesi doğrultusunda hareket edilmesi gerektiğini hatırlatan tavsiye kararlarında bulunmuştur. Bu yaklaşımın son derece yerinde olduğunu düşünüyorum.

2025 yılı verilerine göre en fazla başvuruya muhatap olan idarenin Adalet Bakanlığı olması da dikkat çekicidir. Bu veri aslında toplumun adalet duygusunun ne kadar zedelendiğini de gösteren bir veridir. Vatandaşlarımızın önemli bir kısmı adalet arayışını artık farklı mecralarda sürdürmek zorunda kalmaktadır. Ne yazık ki, bugün geline nokta, vatandaşların mahkemeler yerine kimi zaman CİMER üzerinden çözüm aramaya yöneldiği de görülmektedir. Hukuk devleti ilkesinin sağlıklı işlemesi için mahkemelerin verdiği kararların tartışmasız uygulanması gerekir. Ancak Anayasa Mahkemesi kararlarının dahi alt derece mahkemeleri tarafından uygulanmadığı bir ortamda vatandaşın devlete olan güveninin zedelenmesi kaçınılmaz hâle gelmektedir.

Sonuç olarak, Kamu Denetçiliği Kurumu önemli bir mekanizmadır ve vatandaş açısından değerli bir başvuru yoludur. Ancak raporda gördüğümüz sorunların önemli bir bölümü yalnızca bu Kurumun çabalarıyla çözülebilecek nitelikte değildir. Yasama organı olarak bizlerin bu sorunları görmezden gelmememiz gerektiğini düşünüyorum. Gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve vatandaşın haklarını daha güçlü şekilde koruyan bir sistemin inşa edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ben hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Buyurun Selçuk Bey.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, çok Kıymetli Kamu Denetçilerimiz; öncelikle hoş geldiniz.

Ayrıca, biz her Kamu Denetçiliği Kurumuna gittiğimizde bizi kahvaltıyla ve mükellef sofralarla ağırladığınız hâlde, tasarruf tedbirlerinden dolayı herhâlde, sadece çayla ağırladığımız için ben de vekillerimiz adına kusura bakmayın diyorum.

Efendim, ben rapor ve çalışmalar için hususen teşekkür ediyorum. Üzerine bir kez daha basarak, şu çalışmanın çok kıymetli olduğunu, belki de çalışma hayatımızdaki en büyük kırılma noktalarından birinin... İşte bu tarihteki emeklilik uygulamalarındaki ağır gelir kaybının insanların bütün ileriye doğru yaşam planlarını altüst ettiğini, aslında çalışmak isterken mecburen emekli olmak zorunda olanlar olduğunu, emekli oldukları anda ciddi kayıplar yaşadıklarını görmüş olduk. Toplumun gerçekten sorun alanlarına... Şikâyete bağlı değinmeler amenna ama belki, mevzuatta olmamakla birlikte, bu konuda bir düzenleme yapılarak, artık bir ihtisaslaşma olduğu için, toplumun sorun alanlarında sürekli size gelen şikâyetlerle ilgili bir çalışma ve ihtisas olduğu için, resen de bu konularda bir çalışma yapılmasının daha gerçekçi olacağını...

İşte uygulanmayan mahkeme kararları meselesini bir kez daha vurguluyorum, ihbarsa ihbar kabul edilmesini istiyorum. Düşün, bir yerde bine yakın işçi işten çıkarılıyor. İşte, Diyarbakır ve Van Belediyelerinde yaşanan şeyler ve bunlar altı yüz gündür, altı yüz elli gündür bir şekilde hak arıyor; mahkemeyi kazanıyor -yerel mahkemeyi- iade olmuyor, itirazlar yapılıyor, istinafi kazanıyor -üst mahkemeyi- kesin karar olduğu hâlde insanların keyfi bir işe başlatılmaması var. Yani mahkeme kararları uygulanmıyor Türkiye'de, defaaten bunu dile getirdim Mecliste. Yani sizin de ilgi alanınıza girmesi gerektiğini düşünüyorum.

Evet, başvuru -Sayın Vekilimin söylediğine ben de katılıyorum- yüzde 20 kusura. Yani orada belki birazcık daha Kurumun esnek davranmasını, müracaatların usul şartlarıyla alakalı... E, vatandaşın da eğitim düzeyinin de dikkate alınarak birazcık daha esnek davranılmasının kıymetli olacağını düşünüyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yılı Raporu'yla alakalı yani herhâlde yüzde 10 civarında bir sonuçlanma var. Yüzde 10 diye, evet... 400 demediniz mi?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Başkanım, müsaadeniz olur mu?

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Tabii, buyurun.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Efendim, bir önceki toplantımızda öyle sanıyorum ki Gülizar Biçer Vekilimiz sormuştu.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Evet.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Dolayısıyla Karma Komisyonumuza yazılı olarak buna ilişkin cevap verildi, Komisyona da ulaştı, Komisyonumuzun uzmanları da burada.

Ben size birkaç tane anekdot vereceğim müsaadelerinizle kabul edilebilirlik oranı üzerinden. Bizdeki kabul edilebilirlik oranı yüzde 20,74.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Başvuruların mı, sonuçlanan mı?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Efendim, bunlar başvuruların kabul edilebilirlik oranı. Tabii, bu, şu anlama gelmiyor: Yani biz diğer başvuruları incelemiyoruz anlamına gelmiyor. Bu, aldığımız başvuruların içerisinden özellikle...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Yetki alanınıza girmiyor, onu anlıyorum.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Efendim, hayır. Şimdi, gönderme kararları da bizim yetki alanımıza giriyor, biz onlarla ilgili karar veriyoruz ve gönderme kararları bizim Kurumdaki başvuruların önemli bir yekûnunu tutuyor. Bu, uluslararası bir tabir, bu tabiri biz de kullanmalıyız. Size birkaç tane Ombudsmanlık Kurumunun rakamlarını vereceğim, sizin için de yol gösterici olacak. Macaristan Ombudsmanlığında Sayın Vekilim, kabul edilebilirlik oranı yüzde 11; Finlandiya'da -ki bu işin mutfaklarından bir tanesidir- yüzde 14; Norveç'te -bir Benelüks ülkesi- yüzde 8. Yani yüzde 20,47'lik bir oran bizim açımızdan ciddi anlamda yüksek bir oran ama işte "Kabul edilebilirlik oranı yüzde 20,47." denince sanki geriye kalan yüzde 80'lik kararları biz hiç incelemiyoruz gibi bir yaklaşım oluşabiliyor veya böyle bir algı oluşabiliyor. Bu algı böyle değil. Yazılı olarak çok daha ayrıntılı bilgi verdik. Öyle sanıyorum ki sizlere ulaştıracağız.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ama biz değerlendirdiğimiz zaman idarelerin bizde daha fazla yanlış yaptığı ortaya çıkıyor. Yani kabul edilebilirlik oranı bizde yüksekse, Avrupa ülkelerinde azsa demek ki orada yapılan işlemler daha doğru gibi; daha azı kabul görüyor, bizde daha fazla. Dolayısıyla kabul oranı yüksek gibi, öyle mi anlayabiliriz?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Vekilim, tek başına böyle değil yani...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Dert çok diye anlayabiliriz mesela.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Aynen, bizde idare çok daha fazla yanlış...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Yani oran değil de mesela sayı ne kadar, örneğin Finlandiya'da bir yılda ombudsmanlık kurumuna müracaat sayısı ne kadar?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Efendim, söz konusu yazılı cevabımızda bunların ayrıntıları var ama havsalamda kalan kadarı ifade ediyorum.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - 100 başvuru var, başvuru şartlarının hepsini haiz, o 100 başvuruyu kabul ediyorsunuz yani başvuruyu alıyorsunuz, o aldığınız başvuru içerisinde "Yüzde 20'si kabul edilebilir." diyorsunuz, doğru mu?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Efendim, tavsiye kararı verdiklerimiz, dostane çözüm şeklinde...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ya şunu basit bir şekilde anlatalım tekrar.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Tabii, tabii.

Tavsiye kararı olarak çıkanlar, dostane çözüm olarak çıkanlar, ret kararı verilenler, kısmen ret, kısmen tavsiye kararı verilenler...

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Bütün (e) şikkına kadar saydın zaten.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - ...bununla birlikte gönderme kararı üzerine çözüm sağlananlar ve dostane çözümler. Bunun içerisinden çıkanlar, incelenemezlik kararları...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Buradan bir şey çıkmaz Özcan Bey. Biz vatandaşa burada bilgi veremeyiz. Matematiğin en temel kuralı var; basite indirge, basitle çöz. Nedir yani, bize başvuru yapıldı, şartları taşıyan başvuruları aldık, 100 tane başvuru. 100 başvurunun içerisinde biz Kamu Denetçiliği olarak vatandaşın başvurularının toplam yüzde 20'sine "bu haklıdır bu başvurusunda" kabul edilebilirlik kısmı verdik, diğerlerinde de yapılan işlemin hukuka uygun veya bir başka şeylere uygun olduğuna kanaat getirdik ya da tavsiye ettik. Böyle bir sonuca ulaşabiliyor muyuz? Eğer olay buysa o zaman kendi dediğin de doğru olmuyor.

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Sayın Başkanım, o zaman, biraz önce ben ifade ettim, müsaade ederseniz...
ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Buyurun.

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Kendi birimimle ilgili rakamları onun için ben burada söylemeye çalıştım. Şimdi, bize 2025'te kamu personel rejiminde... Yani devlet memurlarının şikâyet ettiği bir birim benimkisi, vatandaş da değil, direkt memurlarımızın şikâyet ettiği, müracaat ettiği birim. Burayla ilgili, şimdi birleştirme kararı verdik aynı konularla ilgili. Onlar pek çok önemli değil ama gönderme kararı verdiğimiz 1.551. Yani bu idari usul, yol işlemlerini bitirmeden...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Gönderme kararı ne oluyor?

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Gönderme kararı; müracaat eden şahsın müracaatlarını, idari yolları bitirmeden bize müracaat ettiği için ilgili birimine yine gönderiyoruz, kararla gönderiyoruz. O karar işlem yapıyor aslında ama siz yaptığınız bütün yolları bitirmediniz, bitirmediğiniz için biz işlemleri tekemmül ettiremeyiz, kurumdan bilgi isteyip bir karar vermiyoruz, kuruma gönderiyoruz. Kuruma gönderiyoruz ama şahsa göndermiyoruz.

Benim baktığım birim olarak... Şimdi, diğer arkadaşlarımızın, tüm vatandaşlarımızın, 86 milyon vatandaşımızın müracaat ettiği bir kurum. Benimki sadece devlet memurlarının müracaat ettiği bir birim.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bizim burada arzuladığımız şey...

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - İşte onun için söyledim yani oranı buradan anlatmaya çalışıyorum.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Rapor kısmı net olsun istiyoruz.

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Evet, şimdi, burada misal, incelenemezlik kararı veriyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Size sorulan soru çok net. Kabul edilebilirlik ne demek? Bir kararın, bir başvurunun kabul edilebilirliği ne demektir? Diyor ki 100 başvurunun 20'si kabul edilebilir, 80'i kabul edilemez mi?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Diğer şartlar oluşmadığı için mi iade ediyorsunuz yoksa 100 başvuruyu kabul edip içinden...

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Kabul ediyoruz, onları biz alıyoruz, dilekçeleri alıyoruz biz. Onu kabul etmeme diye bir şeyimiz yok.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Dilekçeyi almak, almamak değil yani 100 başvurunun 20'si evet kabul edilebilir ve inceliyoruz, 80'ini hangi sebeple kabul etmiyorsunuz gibi, aslında sormak istenilen bu.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Veya idare yaptığı işlemde haklıdır yani haklı da görülebilir.

KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ - Tabii, tabii. O zaman ret kararı veriyoruz, orada ret kararı veriyoruz.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz, üç cümleyle efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Buyurun.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Efendim, herhâlde kurucu Kamu Denetçisi olarak ilk dönemde seçilen ve sekiz yıl aradan sonra tekrar görev yapan bir Kamu Denetçisi olarak bir iki cümle arz etmek isterim kafa karışıklığı olmaması açısından.

Şimdi, sayın milletvekillerimiz haklı. Bu, Kurumun etkinliği tartışmalarından daha ziyade başvuru süreciyle ilgili bir sonuç. 6328 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinde istisnalar çok net sıralanmıştır. Cumhurbaşkanının tek başına verdiği kararlar -ki o sonradan değişti sanıyorum- yargı kararları yani yargı yetkisini kullanmaya ilişkin kararlar, yasama faaliyetleri ve sırf askerî nitelikli operasyonlar; bunlar bizim görev alanımızın dışında. Dolayısıyla, bize bir başvuru geldiğinde eğer bu konularla ilgiliyse biz bunun için söylediğimiz gibi "incelenemezlik kararı" diye bir karar veriyoruz. Bir bu var -görevsizlik bu aslında, o rakamların içerisinde bunlar da var demek- bir de yönetmeliğimizde yine dercettiğimiz, mesela "menfaat ihlali" diye bir kavram var yani hiçbir menfaati yok idari işleme ilgili, idareyi veya bir kamu görevlisini şikâyet ediyor; biz yönetmeliğimize göre buna da bakmıyoruz. Bir de dilek, temenni, genel anlamda şeyler de söyleyebiliyorlar. Dolayısıyla, orada Sayın Milletvekilimizin tespiti yerinde aslında yani bir farkındalık tam oluşmamış. Vatandaşlar başvuru usulleriyle ilgili tam bilgi sahibi olmadığı için, bu tip başvuruları biz alıyoruz Kuruma ama "incelenemezlik kararı" adı altında bir kararlar, yine yol göstererek sorunla ilgili, kendilerine bir dönüş yapıyoruz.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - En yüksek karar oranınız hangisi mesela; incelenemezlik mi, gönderme mi?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Gönderme kararı.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ne kadar onun yüzdesi?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Yüzde 46.

Gönderme kararı da şu efendim, o da yine kanunumuzda çok açık, diyor ki: "Bir sorunun idari başvuru yollarını tüketmeden Ombudsmana gelme." Ama biz yine de bunu esnek yorumlayarak yönetmeliğimize koyduk yani hiç "Bakmıyoruz, incelenemez." değil; biz yine alıyoruz, bakıyoruz ve başvuru yolları tüketilmediği için idareye "gönderme kararı" diye veriyoruz ama içeriğine, gönderme kararı örneklerine bakarsanız "Ya, vatandaşın bu sorununa bir bak, bakmazsan tekrar gelip inceleyeceğiz." diyoruz. Bu yönde çözülen çok fazla şey var.

Dolayısıyla, bence herhâlde tebellür etmiştir, sorun bundan kaynaklanıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Açıklayıcı yeterince.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Ben bir tamamlayayım, bende kalmıştı ya. Ben bitirmeden ara olduğu için müsaadenizle... Konu bayağı netleşti.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Şimdi, ben bir şey söyleyeyim, hemen tamamlayayım.

Tabii "Cumhurbaşkanlığı kararlarıyla alakalı." dediniz. Mesela, Bursa'da 4 tane çok önemli sağlık alanımız var bizim, çok kıymetli. Cumhurbaşkanlığı kararıyla -Türkiye genelinde pek çok yer ama- Bursa'da o kadar hayati yani kupon arazi gibi çok kıymetli, şehrin merkezindeki -önceden de sağlık alanıydı, binalar depreme dayanıksız diye yıkıldı- alanların özelleştirilmesi konusu oldu. Bu, Bursalıların, vatandaşın hususen sağlığa ulaşımını, sağlık hakkını -zaten Bursa'da ciddi bir yatak eksikliği de var- etkileyecek.

Vatandaş size "Sağlık alanıyla alakalı tahsis edilmiş hazine arazisinin bir şekilde Özelleştirme İdaresine devri söz konusu, bunu da öğrendim kararnameyle." dediğinde, siz "Bu bir Cumhurbaşkanlığı kararıdır, bizim yetki alanımız dışında." mı diyorsunuz?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Hayır efendim, tek başına verdiği kararlar...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ne diyorsunuz?

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Efendim, hatırlarsanız eski anayasal düzenlemede Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler tanımlanmıştı, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçtikten sonra Cumhurbaşkanının yürütme organı olarak yapmış olduğu bütün işlemlerle ilgili şikâyet edilebilir.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - "İdare" tanımı içerisinde.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Evet, "idare" tanımı içerisinde.

Sizin şimdi ifade etmiş olduğunuz sorunla ilgili de şikâyet de bulunulabilir Sayın Vekilim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Yani siz de o zaman tavsiye kararında bulunuyorsunuz.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Yani bizim kanunumuzda, Abdullah Cengiz Bey'in bahsetmiş olduğu o kanunda yani 2017'deki değişimden önce olduğu için o kanun "Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler" diye bizim bakamayacağımız işler arasında o sayılmıştı. O günkü metin o şekilde olduğu için yoksa bugün Cumhurbaşkanının...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Aslında şöyle...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Benzer karar verdiniz mi? Somutlaştırayım, mesela hiç Cumhurbaşkanlığı kararlarıyla alakalı, bu kararnamelerle alakalı hiç şikâyet veya benzer tavsiye kararı... Mesela, Cumhurbaşkanlığına bu konuda bir tavsiye kararı yazdı mı hiç Kurum?

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Benim baktığım bir yıl içerisinde Cumhurbaşkanlığıyla ilgili şikâyetler var, inceleme aşaması devam ediyor ama verilmiş bir kararım henüz yok.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Yalnız Cumhurbaşkanı kararları yürütme kararlarıdır yani idari kararlardır. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yasama yetkisidir...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Anayasa Mahkemesine...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - ... Anayasa Mahkemesine gidilir; bu öyle bir ayrımdır. Yani Cumhurbaşkanlığı kararnameleri hakkında Kamu Denetçiliği Kurumuna gidilemez yasama faaliyeti olduğu için.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - İdari kararlar için.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Ama yasama ve yürütme Cumhurbaşkanlığı nezdinde birleşmiş olduğu için birçok konuda, Cumhurbaşkanı kararları idari karardır yani Cumhurbaşkanlığı kurumunun, idarenin karardır.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Yani bu dediğimiz özelleştirme de aynı.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Yani Cumhurbaşkanlığı kararlarıyla bir özelleştirme varsa Kamu Denetçiliği Kurumuna gidilebilir...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Var.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - ...ama Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ise gidilemez, doğru mu?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Tamam, ben teşekkür ediyorum, tamamladım efendim.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Efendim, ben o konuda farklı görüşteyim, ifade edeyim.

Kararnamelerle ilgili, kanuna aykırılığından hareketle Anayasa Mahkemesine gidilebilir...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Anayasa Mahkemesine gidilir.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - ...ama kararnamenin içeriğiyle ilgili, o şikâyet konusu yapılabilir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - İçerikle ilgili.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - İçerikle ilgili.

Şimdi, bu tür bir şikâyetle karşılaşmadık ama ben kanuna göre, düzenlemeye göre şimdi yorumumu yapıyorum. Eğer kanuna aykırılığı söz konusu ise kararnamenin tabii ki itiraz makamı Anayasa Mahkemesi.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Zaten bir kanun varsa kararname çıkaramıyor.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Çıkaramaz veya çıkan kararnamenin kanuna aykırılığı iddia edilebilir bu durumda AYM'ye ama kararnamenin içeriği şikâyet konusu yapılabilir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Ama "Cumhurbaşkanının tek başına verdiği karar..." cümlesi de...

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Ama çıktı o, değişti.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Evet, yani Cumhurbaşkanının tek başına verdiği karar idari bir karardır ve Kamu Denetçiliği Kurumunun konusu idarenin denetlenmesidir.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Denetime tabidir. Yargıya açık olan her şey Kamu Denetçiliğine açıktır zaten.

KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA - Evet, idari bir işlem olarak bakılır ve itiraz konusu yapılır.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, tamam mıdır söz?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Tamam, teşekkür ederim.

Gülizar Vekilim, buyurun lütfen.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyelerimiz; Kamu Denetçiliği Kurumunun kıymetli denetçileri; ben de sunumlar için öncelikle hepinize çok teşekkür ediyorum.

Evet, Kamu Denetçiliği Kurumu amaçlarına baktığımız zaman -yasada da açıkça düzenlenmiş- gerçekten idarenin keyfiğinin, keyfi kararlarının ve uygulamalarının, aynı zamanda Anayasa'da sayılan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesinin ya da temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasının önüne geçecek, vatandaş lehine denetim ve karar veren bir kurum. Aslında, vatandaş lehine önemli bir kurum. Dünya uygulamalarına, Avrupa uygulamalara baktığımız zaman da gerçekten bu anlamda önemli bir başvuru, özellikle de vatandaş nezdinde baktığımız zaman, hani ücretsiz, masrafsız bir başvuru kanalı olması bakımından da kıymetli olduğunu ifade etmek isterim ancak Sayın Başkanımız da ifade etti, Sayın Başkanımız dedi ki: "Kamu Denetçiliği Kurumu etkin bir hak arama kurumudur ve her geçen gün bu konudaki etkinliği de artmaktadır."

Şimdi, ben birkaç veriyi sizinle paylaşmak isterim. Kamu Denetçiliği Kurumunda 2022 yılında kararlara uyum oranı yüzde 80; 2023 yılında kararlara uyum yüzde 77,51; 2024'te 71,29; 2025'te yüzde 59,38. İdarenin Kamu Denetçiliği Kurumuna, Kurumun kararlarına uyumu gördüğünüz gibi; özellikle 2022'den bugüne kadar bir düşüş var ama 2025 yılında uyum oranına baktığımızda gerçekten, neredeyse Kamu Denetçiliği Kurumunun her 2 kararından 1'ine idare uymamış. O anlamda, Kamu Denetçiliği Kurumunun hem yaptırım hem mali açıdan daha güçlü bir kurum olması zorunluluğunun burada bir kez daha açıkça ifade edilmesi gerekir.

Bununla birlikte, benim birkaç konuda sorularım olacak. Öncelikle, kadına karşı şiddet konusundaki raporla ilgili bilgilendirmelerinizi okudum, raporunuz da daha önceki toplantıda dağıtılmıştı, biraz da baktım ancak bağımsız sivil toplum örgütlerinin verileri ile verileriniz çok uyumlu değil. Şöyle: Yıllara sâri olarak da açıklayabiliriz ama Mart 2026 ayında şiddet gören kadınların yaklaşık yüzde 63'ü evli oldukları erkek tarafından şiddete maruz kalmış -siz dediniz ya, aile içindeki şiddet oranı düşük şeyimizde diye- ve yüzde 21'i de aile üyeleri tarafından şiddete maruz bırakılmış. Yine aynı şekilde, Mart ayında 33 kadın katledilmiş. Bu 33 kadının 19'u evli olduğu erkek tarafından, 5 kadın birlikte olduğu, 3'ü akrabası tarafından, 1'i babası, 1'i kardeşi tarafından katledilmiş ve 33 kadının 30'u ailede, ev ortamında katledilmiş ve bu nedenle o bahsettiğiniz verilerin aslında bununla çok uyumlu olmadığını ifade etmek isterim. Bu konudaki çalışma yöntemleriniz konusunda da daha sonra konuşulabilir.

Şimdi, görme engelliler Kurumunuza başvuru yapabiliyor mu? Görme engellilerin başvurusu için özel bir pozitif ayrımcılık yönteminiz var mıdır, ben bunu öğrenmek isterim.

Bugün 8 Nisan Dünya Romanlar Günü biliyorsunuz. İfade etmek gerekir ki toplumumuzun en kırılgan gruplarından biri de Romanlardır. Ekonomik anlamda ekonomik yoksulluğu en derinden yaşayan bir kitledir. Eğitime erişim hakkı, eğitim hakkına erişim konusunda gerçekten çok olumlu değildir durumları, yok demeyeyim ama erişimde çok ciddi problem yaşayan ve yüzdelik olarak baktığımız zaman ciddi bir oranda erişemeyen bir kitlenin temsilcileridir. Aynı zamanda da ekonomik yoksulluğu en derin yaşayan gruplar dediğimiz için özellikle akıllı telefon, KADES uygulaması gibi uygulamaların, bunların kullanımı konusunda ciddi sorunları vardır ve bu alanla ilgili Kurumunuzun özel bir çalışması olacak mıdır? Yani şu, işçi, emekli aylıkları farkları, işte, kadına şiddet meselesi, Filistin meselesi gibi konularda özel çalışmalar yapabiliyorsunuz; bu alanda bir özel çalışma yaparak bunlarla ilgili, bu kırılgan gruplarla ilgili -engellilerle ilgili bir çalışmadan bahsettiniz- bir çalışma konusu gündeminizde var mıdır? Yoksa bunun gündeme alınması gerektiğini özellikle burada belirtmek isterim.

Yine, bizlere, bütün milletvekili arkadaşlarıma, bize şahsen, maillerimize veya mektupla ya da telefonlarımızdan kademeli emeklilik, emeklilikte tarihe takılanlar gibi gruplar çok ciddi şekilde başvurularda bulunuyorlar. Kurumunuza bu konuda yapılan başvurular var mıdır? Emeklilikte yaşa takılanlar, tarihe takılanlar diye bir grup var biliyorsunuz, "Bir günle on yedi yıl kaybettik." diyen bir grup var ve kademeli emeklilik konusunda Kurumunuza başvuru var mıdır? Başvuru varsa bu konuda Kurumunuzda alınan bir karar var mıdır?

Şimdi, çok önemli bir konuya değindik. Sabah "Kadına şiddet, çocuklara şiddet konulu dizilere ilişkin bir düzenleme yapılmalıdır." denildi ama ben üzülerek ifade etmek isterim ki 2025 yılında -ki o zaman Meclis Başkan Vekiliydim- Meclisi yönetirken kürsüde olduğum bir gün, kadına ve çocuklara karşı şiddetin sebeplerinin araştırılması, önlenmesi için bir komisyon çalışmasına sabah programlarının sunucusu davet edildi ve o sunucu orada dinlendi. Bunu kabul etmek mümkün değil yani sizin öngörünüzle ve önerinizle bire bir örtüşüyor aslında ve bu bilgi bize geldiğinde kürsüden buna itiraz eden, bunun kabul edilemeyeceğini söyleyen bir Meclis Başkan Vekili olarak ben ve o gün 6 siyasi partinin Grup Başkan Vekilleri de aynı şeyi ifade etmiş olmamıza rağmen, maalesef Türkiye Büyük Millet Meclisinin kadına karşı şiddetle ilgili çalışan komisyonunda bunlar görüşüne başvuru alan kişi oldu. Bunu da, buradaki çelişkiyi de bir kez daha ifade etmek isterim.

Yine, ilaç bedelleri konusunu ifade etmek isterim. Raporunuza çok kısa baktım, çok uzun bakamadım ama bize gelen başka bir konuyu daha ifade edeyim. İlaç bedellerinin eczanelerdeki satış fiyatları ile SUT kapsamındaki ödeme bedelleri arasında çok derin farklılıklar var. Gerçekten SUT kapsamındaki ilaçların ödeme oranları çok düşük. Bazen öyle rakamlar var ki hakikaten -buna komik demek istemiyorum çünkü doğru olmaz, bir sağlık meselesidir- çok düşük yani bu konuda size gelen başvuru var mıdır? Bu başvurulara ilişkin bir tavsiye kararı oluşturulmuş mudur ve bu tavsiye kararlarına kurumların uyum oranı ya da tavsiye kararına uyum oranları nedir? Bu konularda bizi bilgilendirirseniz çok da sevinirim.

Aslında söylenecek çok şey var ama bu şey de çok uzadı, daha sonra...

Bir de Sayın Başkanım, bir konudaki eleştirimi de ifade etmek isterim. Geçen hafta salı günü Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uymayacağını ifade eden kurumların listesi ve kaç karar olduğuna ilişkin bir talepte bulundum Komisyon üyesi bir milletvekili olarak Komisyonumuzun çalışanlarından. Bana liste az önce Komisyon toplantısına geldiğimde... Ve bugüne kadar en az 4 kez daha bunu talep ettik. Bir Komisyon üyesi olarak talep ettiğimiz bu bilginin daha öncesinden, Komisyon toplantısı öncesinde bize gelmesi Komisyon çalışmalarında katkımızın daha verimli ve daha etkin olması için önemlidir diye düşünüyorum. Bu konuya da dikkat çekilmesini özellikle rica ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Haklısınız Vekilim. Sanıyorum dün akşam tamamlanmış bununla ilgili raporlama. İnşallah, bir sonraki toplantımızda detaylı inceleme imkânıyla birlikte sizleri dinlemek isteriz.

Teşekkür ederim.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Bu konu yani Komisyon üyesi arkadaşlarımızın talepleri ve beklentileri konusu...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, ben de sordum, "Akşam tamamlandı." denildi, haklısınız.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - O zaman Komisyonumuz Kamu Denetçiliği Kurumuna bu konuda biraz daha hassas davranması önerisinde bulunabilir. Biz de Kamu Denetçiliği Kurumuna komisyonunda bir tavsiye kararında bulunmuş olalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Teşekkür ediyoruz.

Gülizar Vekilimin tespitlerine ilişkin denetçilerimizden aydınlatmak, detay vermek isteyen var mı?

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Kıymetli Başkanım, uygun görürseniz vekillerimizin süreleri bittikten sonra toplu olarak cevaplandırılabiliriz, zamandan tasarruf edelim çünkü Genel Kurula çağrılabilirsiniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Tamam.

Adem Vekilim, buyurun lütfen.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Başkanım, çok kıymetli arkadaşlarım, çok kıymetli kamu denetçilerimiz; güzel bir toplantı oldu. Aynı zamanda, yapılanları bilgilendirme açısından çok istifade ettik.

Kamu denetçilerimiz güzel çalışmalar yapmış. Bu çalışmalarını bize izah ederken aslında idare ile vatandaş arasındaki tüm uyuşmazlık konusu problemler burada halledilmiş gibi de bir şey oluşturdu, bu sevindirdi ama tabii, uygulamada buna pek rastlamıyoruz, böyle sıkıntılarımız maalesef var. Ben şunu söylemek istiyorum: Abdullah Cengiz Bey, tabii, bu, emeklilerle ilgili, 5510 sayılı Yasa artı BAĞ-KUR yasa artı Emekli Sandığıyla alakalı, mesela enflasyon ve emekli olduğu tarihe göre birtakım değişiklikler arz ettiğinden bahsetti. Mesela, benzer bir değişiklik memur emeklisinde olabiliyor mu Abdullah Bey? Mesela, memur, aynı çalışmış, aynı statüde ya da aynı derecede, aynı yıl çalışmış emekli olmuş; onlarda da mesela Emekli Sandığındaki emeklilerde maaş farklılığı oluyor mu?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Henüz böyle bir başvuru gelmedi çünkü onlarınki daha stabil.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bildiğim kadarıyla olmuyor. Yani emeklilere uygulanmayan enflasyon aynı şartları taşıyan işçilere neden uygulanıyor mesela? Enflasyon, Emekli Sandığına mensup kişiye de aynı enflasyondur, işçiye de aynı enflasyondur. Bize gelen itirazlar şu: "Vekilim, ben şu kadar çalıştım, şu kadar prim ödedim, şu kadar dereceden prim ödedim. Falan arkadaş da benden daha düşük prim ödedi ya da aynı derecede ödedik ama ben ondan daha düşük emekli maaşı alıyorum." diyor ya... Aslında bizi toplumda da iktidar partisi olarak en çok zorlayan konulardan bir tanesi bu. Bu belki hep beraber çözüm bulmamız gereken bir alandır, nihayetinde milyonları ilgilendiriyor. Bugün 17 milyon emeklimiz var, 33 milyon çalışmamız var, yarın onların da her biri emekli olmaya adaydır. Demek ki 1999 ve 2008 arasındaki yapılan mevzuat değişikliğinde aleyhe bir durum oluşmuş. İşte bu noktalardaki çalışmalarınızı da almak isterim. Bunu nihayetinde düzelterek olan kurum burasıdır, Meclistir. Mecliste de hep birlikte iyi bir çalışmayla bunu bir noktaya getirebiliriz diye düşünüyorum.

Diğer bir konu, bu HGS'yle ilgili, Özcan Bey'e... Bize itirazlar geliyor. Şimdi, HGS'de biliyorsunuz, eskiden 10 kat ceza vardı, daha sonra bu 4 kat cezaya düştü. Ben 4 kat cezanın da doğru olduğunu düşünmüyorum. Ben evimde su faturası ödüyorum diyelim ki bin lira, elektrik faturası ödüyorum bin lira, doğal gaz faturası ödüyorum diyelim ki 2 bin lira; bir ay geciktirdiğim zaman bir ay sonra gecikme zammıyla beraber ödüyorum ya da iki ay geciktirdiğim zaman gecikme zammıyla beraber ödüyorum ama ben bugün HGS'ye aylık 9-10 bin lira para ödüyorum yani tüm faturalarımın toplamından daha fazlasını HGS'ye ödüyorum ama oldu ki insanız, gözden kaçtı, o oldu, bu oldu, kırk beş gün sonra 4 kat ceza, 10 bin oluyor 40 bin lira ya da 5 bin oluyor 20 bin lira; bu doğru bir şey değil. Yani mesela bir tavsiye kararı olarak belki, oraya da gecikme zammı gelsin. Neden mesela 4 kat ceza bir anda birikiyor? Mesela bunun da ben doğru olmadığını düşünüyorum, gecikme zammı gelsin oraya, belki o tarafa çekersek daha vatandaş lehine bir uygulama yapmış oluruz diye düşünüyorum.

Bir de mesela "KAP" diye bir kuruluş var, Kamuyu Aydınlatma Platformu diye. Bu sizin tavsiye kararlarınıza uymayanlar için, onları ilan edeceğimiz bir platform var mı mesela? Bence olması lazım.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Benim dediğime denk geliyor işte, yaptırım gücüne aslında.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Aslında olması lazım yani uymuyorsa... Belki böyle bir şey olabilir. Bu, hani idareleri de buradaki kararlara uymaya zorlar diye düşünüyorum. Bu da benim tavsiyem olmuş olsun, öyle söyleyeyim.

Bir de bu yasal düzenleme gerektiren konularla alakalı çalışmalarınızı derleyip topladığınız, Meclise sunduğunuz veya işte en azından Komisyon üyelerimize ya da tüm milletvekillerimize sunabildiğiniz bir mekanizma var mı? "Bu konu böyledir, tavsiyemiz budur ancak yasal düzenleme gerektirir." dediğiniz, hatta kendi tavsiyenizi de katan böyle bir çalışma tüm vekillerimize yıllık olarak da olsa verilebilirse belki daha fazla isabetli olur diye düşünüyorum.

Diğer bir konu da bu adaletle ilgili. Biliyorsunuz, biz adaletle ilgili değerlendirmeyi sadece yargının verdiği karar üzerinden değerlendiriyoruz, en büyük yanlışı da orada yapıyoruz. Oysa yargının vermiş olduğu karar sadece orada taraflar için davanın kabulü ya da reddi kararıdır ama adalet her şeyde adalettir. Burada da işte, mesela Başkanımız birimize söz vermezse adaletsiz davranmış olur. Yani adaleti illa yargıda tek başına aramayalım, her yerde; işte, memurun, işçinin, çiftçinin, annenin çocuklarına davranışı, babanın çocuklarına, okulda öğretmenin; her şeyde adalet kavramını zedelememe adına bir uygulamayı başta kurumlar üzerinden bizim tesis etmemiz gerekiyor. O noktada, sizin yaptığınız işin ben çok kıymetli olduğunu düşünüyorum, hele hele Meclisle birlikte böyle bir çalışmanın en azından buraya olumlu katkı sunacağını... İnsanlar hani nasıl size dönüş yapıyor, "Benim adaletle olan güvenim arttı, devlete ve millete sevgim arttı." diyor; bu o kadar kıymetli bir şey ki bunu artırabilecek her şeyi bizim sizler vasıtasıyla, burası vasıtasıyla, idarelerin buna uyması vasıtasıyla artırmamız gerekiyor.

Diğer bir konu da mesela aile hukukuyla ilgili gerçekten çok tartıştığımız konulardan bir tanesi yani her gittiğimiz yerde karşımıza çıkıyor. Bir taraftan nafaka mağdurları oluyor, bir taraftan çocuğunu göremeyen baba mağdur oluyor, bir taraftan kadın mağdur oluyor, bir taraftan çocuk mağdur oluyor. Aslında her taraftan bir mağdur çıkıyor. Nafakayı ödüyor, başka türlü mağduriyetler çıkabiliyor. Burada sanki başka, bizim çözemediğimiz bir problem var. Yani ben avukatlık yaparken on üç yılda boşanma davasını bitirmişim. On üç yıl bir boşanma davasının sürdüğü bir yerde biz aile hukukunu hukuka uygun tesis edemeyiz. Mesela, şimdi bir tane dosya var, boşanma yönünden karar verildi, mal varlıklarının paylaşımıyla ilgili de karar verildi. Taraflar boşanma hususuyla verilen boşanma kararını istinaf etmediler. E, kesinleşmesi lazım boşanma yönünden.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Kesinleşir.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Ama mahkeme kesinleştirmiyor. Mesela, bizim İstanbul Anadolu Adliyesi kesinleştirmiyor; kardeşim, kesinleşir. Yarın kesinleştiremediğiniz zaman o işler aslında başka problem...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Tebliğe çıkarır, kesinleşir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Kesinleşir.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Kesinleşir, normalde kesinleşmesi gerekir. Mesela...

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Tebliğe çıkarır, kesinleşir. Şimdi de hukuka girdik ama...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Ben çok iyi bir boşanma avukatıyım, birçok konuya cevap verebilirim ama...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Tamam, sizinle bir...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Boşanma kararı eğer temyiz edilmemiş, sadece maddi kısımları temyiz edilmişse boşanma kararı kesinleşir.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Son olarak da şunu söyleyeyim, bu konuyla alakalı sizin de tavsiye edeceğimiz kararlara belki ilham oluşturması açısından. Boşanma noktalarında, boşanma davalarındaki usulü yani nikâh masasındaki usulü boşanma masalarına getirmemiz lazım. Boşanmada kusuru ortadan kaldıralım, irade esaslı boşanmalar gerçekleşsin ve bu, hem insanların birbirleriyle olan... İrade esaslı olduğu takdirde bu kadın cinayetlerinin önüne de geçmiş oluruz. Mal paylaşımlarıyla alakalı kısımlar, eyvallah, devam etsin, onun davası devam etsin, orada itirazımız yok ama taraflarından biri nasıl ki nikâh masasında "Hayır." dediği zaman memur nikâhı kıyamıyorsa bir yıl sonra, beş yıl sonra, on yıl sonra, on beş yıl sonra "Hayır." diyen bir tarafın bunun mahkeme huzurunda boşanmayı gerçekleştirmesi gerektiği... Yoksa, on yıl, on beş yıl, dokuz yıl, on yıl boşanma sürer mi Allah aşkına? Sürdüğü zaman işte artık burayı problemlili hâle getiriyoruz, evlilikleri geciktiriyoruz. Bugün evlenme yaşı Türkiye'de 30 yaşına gelmiş. Bunun en büyük sebebi, boşanamama korkusuyla evlenemeyen gençlerimizin sayısının artmasıdır. Bu, toplumsal bir vakadır. Bunun partisi olmaz, bunun siyaseti olmaz. Hep beraber bunun üzerinde fikir yorup bir noktaya gelmemizde fayda olduğunu düşünüyorum.

Ben tekrar teşekkür ederim.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Başkanım, birkaç konuda itirazım var, söz almak istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Buyurun Gülizar Vekilim.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Beyefendi fark etti. Sayın Denetçi, öncelikle gençlerin 30 yaşında evlenemiyor olmasını boşanamama şeyine bağlamak çok da doğru bir yaklaşım değildir. "Acaba kolay boşanır mıyım?" düşüncesiyle kurulmaz evlilik kurumu; bu, evlilik kurumuna da bence haksızlık olur, bunu ifade etmek isterim.

Boşanma davalarının bu kadar sürmesinin sebebi boşanma davalarındaki usulden değildir, yargı yükündendir. Aile mahkemesindeki davanın duruşmasına yılda 2 defa giriyorsanız, boşanma davası gecikir.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Yargı yükü nerede, eskiden asliye hukuklar daha erken boşuyordu; şimdi 50 tane aile mahkemesi kuruldu, yine boşanamıyorlar.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Vekilim, boşanma davalarındaki ortalama süre sekiz aydır.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sekiz ay da çok.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Şöyle; kusuru ortadan kaldıramazsınız. Örneğin, bir kadın, eşi tarafından şiddete maruz kalmıştır.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Yerel mahkemede sekiz ay bu arada, bunun istinafı var, bir yıl oradan, iki yıl da Yargıtaydan; beş yıl yani.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - İşte tam da bahsettiğim gibi, sistemden kaynaklı bir problem var.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - O zaman yerel mahkemenin verdiği karar orada kesinleşsin, istinafa gitmesin.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Öyle bir şey olamaz, hak denen bir şey vardır, hak mücadelesi vardır.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Hak arama yolları olarak olur o.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Tabii, hak arama yollarını kapatamazsınız; bu, bizim Komisyonumuzun bir kere asla dile getirmemesi gereken bir konu. O nedenle, diyorsunuz ya evlendirme memuru, her iki taraf da evlenmek istediği için o masada evlilik kurumu kurulur ama her iki taraf da boşanmak istemiyorsa aynı şekilde bir tarafın istemesiyle siz onu masada boşamaya kalkarsanız o zaman tam da işte insan hakları konusunda ciddi bir ihlalin önünü açmış olursunuz.

Evlilik kurumunda -az önce de ifade ettim- evlendirme memuru ne diyor? Her iki tarafa da soruyor. Bir tanesi "Hayır." dediği zaman kurum teşekkül ediyor mu?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Etmez.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - O zaman bir taraf "Boşanacağım." dediği zaman da boşanma olmaz.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Niye olmuyor?

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Ama evlenemiyorsa niye boşansınlar tek şeyle, öyle şey olur mu?

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, Gülizar Vekilim ve Adem Vekilim, teşekkür ediyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Hayır, şöyle; masaya oturuyorsunuz, evlendirme memuru soruyor...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Benim sizin o düşüncenizi çürütecek çok argümanım var ama burası müsait değil, onu başka zaman konuşalım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, Gülizar Vekilim, lütfen...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Tamam.

Nafaka konusunda da bahsettiğimiz gibi yani süresiz nafaka, bilmem ne, hepsi birer argümandır, hepsini ben de çürütebilirim.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Teşekkür ediyoruz.

İbrahim Bey, buyurun.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

Bir teşekkürüm de kamu denetçisi arkadaşlarımıza. Sevgili arkadaşlar, yani görüşmekte olduğumuz gündem maddemiz Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yılı Faaliyet Raporu. Şimdi, o nedenle arkadaşlarımız kendi ilgi alanlarına göre özetlemeye çalıştılar. Elbette, biz daha önce bize dağıttığı için raporu okumaya çalıştık, izleyen günlerde de yapılacak toplantılarda değerlendirmeler yapacağız ama ben daha genel bakılması gerektiğini düşünüyorum çünkü arkadaşlarımız 2025 yılı içerisinde kendilerine gelen yaklaşık 21 bin başvuru üzerinden bir değerlendirme yürütüyorlar. Bu değerlendirmede ne kadarının olumlu, ne kadarının yarı olumlu, yarı olumsuz ya da tümüyle olumsuz işlem sonucuna maruz kaldığını da konu başlıklarıyla ya da örneklem

konularla aktarmaya çalışıyorlar. Bu yanıla arkadaşlarımıza söyleyebileceğimiz çok fazla bir şey yok. O nedenle, sistemi sorgulamak gerektiği çok açık; buradan bakmalıyız meseleye. Bu Kurumun ve bu Komisyonun konusu Türkiye'deki insan hak ve özgürlükleri, idarenin yapmış olduğu iş ve işlemler, eylemler, buna karşı da ara buluculuk değildir; idarenin ceberut yaklaşımına karşı vatandaşın haklı davasının yanında olmaktadır. Onun için "ara buluculuk" falan ya da "dostane" kavramı nedir ya? Anayasal hukuk devletlerinde kurumlar vardır, kuralları vardır. O kurum ve kurallara buna göre yön alırlar, şekil alırlar. Ne demek? Bugün ben varım, benim dostane ilişkilerime göre ya da yarın bir başkası var, onun olumsuz, dostane olmayan ilişkilerine göre yaşam biçimlendirilebilir mi? Bu, arkadaşlarımızın sorunu değil; bu, sistemin sorunudur. O nedenle sistemi sorgulamak zorundayız. Sayın Denetçi ifade etti, Anayasa'nın 138'inci maddesi. İlişkilendirdiğimiz zaman, sevgili arkadaşlar, 138'e göre bütün yargı kararlarına herkes, bütün kurum ve kuruluşlar, gerçek ve tüzel kuruluşlar uymak zorundadır. Doğru mu? Doğru. Bunu kim uygulayacak? İdare, ilgili kurum, kuruluşlar. Peki, uygulamadığı zaman ne olacak? Uygulamıyor. Daha iki gün önce, üç gün önce Tayfun Kahraman hakkında Anayasa Mahkemesi oy birliğiyle tekrar hak ihlali kararı vermiş midir? Vermiştir. Şimdi varsayalım ki Tayfun Kahraman denetçi arkadaşlarımıza başvurdu, AYM'nin kararı da orta yerde, ne yapacak arkadaşlarımız? Ya da idare bu keyfiliğe ne zaman, nasıl son verecek? O nedenle sistemi tartışmak gerektiğini ifade etmeye çalışıyorum. Bizi var eden değer sistemdir arkadaşlar. Hukuk devleti, anayasal devlet, anayasal düzen; eğer bunun dışına çıkılırsa geriye konuşulacak bir şey kalmaz.

Şimdi, arkadaşlarımız çok değerli bir çalışma yaptı, daha önce dağıtıldığında da teşekkürlerimi iletmıştim, eksik olmasına rağmen kutluyorum çünkü bu çalışmanın odağı daha çok 2024 ve 2025 ekonomik bunalımına bağlı olarak ve emeklilerimizin emekli maaş bağlanma katsayılarına daha çok dem vuran bir çalışma. Şimdi, emeklilerimizin derdi sadece bu değil ki, daha dün Türkiye Büyük Millet Meclisine emekli sendikaları ya da dernekleri tarafından 100 bin imzalı dilekçe geldi. Şimdi, arkadaşlarımızın, o büyüklerimizin, emeklilerimizin maaşından tutunuz, emekli maaş bağlama oranlarına, stajyer ve çıraklarımızın başlangıç sürelerinin emeklilik süresinden sayılmasından tutunuz kademeli emekliliğe, işçi emeklisinden memuruna, tarım emeklisinden BAĞ-KUR emeklisine kadar, hatta ve hatta daha kötü şartlarda yaşamını sürdürmeye çalışan dul, yetim maaşı alanlara, engelli maaşı alanlara kadar milyonlarca insanın sorunu var. Şimdi bunu niye anlatıyorum biliyor musunuz? Bu çok kıymetli bir şey ama sonuçta cümlemi söyleyeceğim: 21 bin başvuru var, öte yandan milyonlarca emeklinin -değil mi- sıralamaya çalıştığım sorunları var. Şimdi, buraya başvuru gelmiyor olması Türkiye'de sorunların olmadığı anlamına gelmiyor. Şimdi, o zaman başka bir çözüm bulabilmeliyiz ve sadece bu, raporlarda kalmamalı arkadaşlar. Şimdi, Kamu Denetçiliği yasanın tanıdığı bir yükümlülüğün yola çıkarak raporu yazmış, tamam, sonra? Sonrası ne olacak? Bize düşen artık tespit yapmak, sorunları konuşmak, tartışmak değil, onlarla birlikte çözümleri geliştirebilmek. Çözümü kim yaratacak? Şimdi, şöyle bir şey olabilir mi? Sayın Denetçi şu kelimeyi kullandı: "Cumhurbaşkanının kararları ya da kararname..." Benim yorumuma göre Kurumun, kurulun konusuna giriyor ya da giriyor. Bak, yorumdan söz ediyoruz. Ne demek? 2018'den sonra bu ülkede rejim ve düzen değişmiştir, yürütmedir Cumhurbaşkanı, aldığı her karar, imzaladığı her kararname... "Kanunlar" dedi Adem Bey, yasama da bu kurulun konusudur. Eğer konusu değil dersek, o zaman mevzuatla ilgili tavsiyede bulunma hakkını, yetkisini de kuruldan almış oluruz. Yasama da o nedenle bu kurulun gündemindedir, gündeminde olmak zorundadır.

Sevgili arkadaşlar, hep vurgulamaya çalışıyorum, nalına da vuruyoruz, mihına da vuruyoruz: Her yıl Kamu Denetçiliği Kurumunun faaliyet raporunun sonunda öneriler, talepler, beklentiler sıralanıyor ve her yıl aynı, değişmiyor çünkü idare hiçbir şey yapmıyor. Eğer bu kurula, biz, resen müdahale etme, dava açma, idareler üzerinde, hukuk devleti içerisinde yaptırım gücü vermezsek, onu güçlendirmeysek, sadece alacağı kararlar tavsiye kararlarından öteye ne yazık ki geçmiyor. Bir önceki gündemimizi düşününüz; burada çok sayıda, 80'e yakın gündem maddesi vardı, her biriyle ilgili görüş beyan ettiğimizde "Mevzuat değişikliği gerektiriyor, o nedenle gündemimizin dışındadır." gibi yaklaşımlar haiz oldu.

Toparlıyorum. Elbette faaliyet raporuna ilişkin düşüncelerimizi izleyen toplantılarda da ortaya koyarız. Yine -gündemde- Gülizar Vekilim söyledi, izleyen toplantılarda sanırım o olumlu ya da olumsuz karşılayan kurumlarla ilgili değerlendirmeler de mutlaka yapılacaktır ama hepimizin sistemi sorgulaması ve bu sistemin Anayasa, hukuk devleti, insan hak ve özgürlükleri ve demokratik haklar üzerine kurulması gerekir çünkü Anayasa'da bunların her biri tanımlanmıştır, idareye düşen de buna uymaktır. Sadece idare değil, bütün kurum, kuruluşlara düşen görev budur.

Bu duygular içerisinde, ben, sistemin sorgulanmasının çok daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Evet, Ahmet Vekilim, buyurun lütfen.

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle denetçi arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Tıpkı önceki yıllarda olduğu gibi, bu yıl da 2025 yılı başvurularını çok büyük bir titizlikle incelediklerini, özellikle başvuruda bulunan vatandaşlarımıza çok hızlı bir şekilde dönüş yapıldığını ve yaptıkları başvurularla ilgili nelerin yapıldığıyla ilgili bilgi verilmesi çok kıymetlidir. Bundan dolayı da sizlere teşekkür ediyorum.

Ama burada bir şeyi de söylemek istiyorum. Özellikle son yirmi dört yılda tarımdan sanayiye, eğitimden sağlığa ve özellikle de insan hakları alanında birçok iyileştirme yapıldı. İşte, Kamu Denetçiliği Kurumu da insan hakları alanında atılan bir adımdır, çok önemli bir adımdır; CİMER vardır, yine başka kurumlar vardır, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu vardır. Şimdi, bu kurumlara yapılan başvuruların çok olmasını, ceberut bir devlet anlayışıyla bağdaştırmak ya da bu bakış açısıyla bakmanın doğru bir yaklaşım olmadığını özellikle belirtmek istiyorum. Eğer ceberut bir yaklaşım olsaydı ki bu, kurumları kurmak değil, engellemek olurdu. Ben bu açıdan bakıyorum olaya. Tabii ki kurumun görev ve sorumluluk alanlarının çoğaltılması, yetkilerinin daha da artırılması -zaten İbrahim Ağabeyin bahsettiği gibi her yıl dile getiriyoruz- hatta bazı konularda resen incelemelerin yapılması... Ha, bu konularla ilgili görüşlerimizi hep belirtelim, bastıralım, konuşalım ama bu kurumların kurulması temel insan haklarına verdiğimiz önemin bir göstergesidir.

Tekrar teşekkür ediyorum, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Sağ olun.

Evet, Denetçilerimizden Sayın Makas, buyurun lütfen.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Şimdi, efendim, sayın milletvekillerimiz tabii hem eleştirilerini hem değerlendirmelerini paylaştılar, bizim için de çok ufuk açıcı oldu. O bakımdan faydalandığımızı söyleyeyim. Tabii, sayın milletvekillerimizin, mesela "EYT gibi talepler oluyor mu?" veya tarihe takılanlar diye kamuoyunda bilinen, yine emeklilikle ilgili talepler... Oluyor, evet, oluyor, geliyor fakat şimdi, tabii, yani Kamu Denetçiliği Kurumu çalışmalarının iki yönü var: Biri vatandaşa bakan yönü, hak mücadelesi veren vatandaşa destek vermek. Bir de idareye bakan yönü, 6328 sayılı Kanun bunu çok açık bir şekilde söylüyor, idarenin işleyişiyle ilgili diye. Dolayısıyla biz bu iki bakış açısını da optimum noktada buluşturarak, idareyi de hırpalamadan -bu da önemli bir şey çünkü- idarenin işleyişini de bozmadan ama vatandaşın da hak hukukunu koruyarak bir yol, üçüncü bir yol aramaya çalışıyoruz. Dolayısıyla aslında bize gelen başvuruları böyle değerlendiriyoruz. Onun için politik tartışmaların zemini tabii burası, Meclis, Genel Kurul ama biz, tabii, bir politika önerisi ortaya koyacak değiliz; böyle bir görevimiz de yok zaten. Yani biz işte "Eğitimde, adalette ülkenin şöyle şöyle sorunları var, şöyle bir politika öneriyoruz." gibi, böyle bir yetkimiz de yok, böyle bir şeye de girmeyiz zaten. Bizim için önemli olan şu: Tabii ki sorunlar var, sayın milletvekilimiz hem takdirlerini ilettiler raporla ilgili hem de eksik olduğunu... Şöyle: Biz bütün sosyal güvenlik alanında işçilerin bütün sorunlarını falan hani günde... Böyle değil yani burada çok nokta atışı, bize gelen şikâyetlerden belirlediğimiz bir nokta sorun var ve o soruna ilişkin bir öneri var, o kadar. Başka bir gün, başka bir çalışmada başka bir soruna el atabiliriz. Dolayısıyla bakış açımız böyle. Onun için de bu EYT, tarihe takılanlar gibi talepler siyasi taleplerdir yani bunlar yasa değişikliği gerektirir. Bu da tabii ki sizlere gelecek, milletvekillerimize gelecek, Parlamento'ya gelecek, yasa koyucu olarak yasama organına gelecek. Dolayısıyla biz bunlara maalesef incelenemezlik veriyoruz çünkü dilek, temenni olarak bakıyoruz. Diyor ki: "Ya, ben şu talebi istiyorum." Yani ona bizim yapabileceğimiz bir şey yok. Dolayısıyla bakış açımız idarenin işleyişi ve vatandaşın hak ve hukuku. Bu çerçevede bakıyoruz. Sayın milletvekilimiz tabii giderken de söyledi, "Söyledim, gidiyorum." dedi. Ona daha detaylı, yazılı da verebiliriz.

Bir de efendim, diğer sayın milletvekilimiz de "Memurlarda hani böyle bir sorun var mı?" diye... Uzman arkadaşım hemen uyardı beni. Şimdi, memurlarda şu an için bir sorun olmayabilir ama biliyorsunuz, çok büyük bir reform, 1999 ve 2008'de sosyal güvenlik alanında büyük reform yapıldı. Dolayısıyla 2008'den sonra memur olanlarda benzer sorun yaşanabilir. Dolayısıyla oraya, 5510'a tabi olacağı için özellikle enflasyonun çok hızlı yükseldiği ve düştüğü anlarda bu problemle karşılaşabiliriz. Zaten biz de orada, raporumuzda buna değiniyoruz, onu da arz etmiş olayım.

Ben tekrar bu verimli toplantı için Sayın Başkanımıza ve sayın milletvekillerine saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Çok teşekkür ederim.

Sayın Benli, buyurun.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Çok teşekkür ederim.

Kıymetli Başkanım, değerli vekillerim; sorulan sorular vasıtasıyla bizim aslında açıklayamadığımız pek çok konuyu dile getirme imkânımız da oluyor. Bir kere bizim senede 20 binin üstünde başvuru almamız aslında buz dağının sadece görünen kısmı çünkü bir tane karar verdiğimizde on binlerce, yüz binlerce kişiyi etkileyebiliyoruz ki bizim web sitemizin bir senede 1 milyon 400 bin tıklanma alması aslında hem idarelere hem de vatandaşlara kararlarımız ve hak arama konusunda nasıl bilgilendirme yaptığımızı, kurumun görünen yüzü olduğunu ortaya koyuyor. Ki bizim yaptığımız özel raporları inceleme imkânınız olduğunda çok somut önerilerde bulunduğumuzu göreceksiniz. Biz bunların Meclisimizdeki komisyon başkanlarıyla ve ilgili idarelerle görüşmek suretiyle olabildiğince fazla yasalaşması ve yasa, yönetmelik değişikliğiyle sonuçlanması için gayret gösteriyoruz. Zaten Paris Prensipleri'ne uygun olarak kurulan bir kurumuz biliyorsunuz; bir tek uymayan, Paris Prensipleri'nde var olan resen inceleme yetkimiz yok. İsabetle buyurduğunuz gibi, bu eksikliği de özel rapor çıkarmak suretiyle gerçekleştiriyoruz. Zaten 85 milyonluk ülkemizde hemen hemen her konu bize geldiği için olabildiğince fazla karar tesis etme imkânı var. Adalet Bakanlığı, doğrudur, en fazla başvuru aldığımız konu ancak Şerif Denetçim de ifade etti, bize yapılan başvuruların şu anki rakamlarının yüzde 30'u personel rejimiyle alakalı. Dolayısıyla Adalet Bakanlığında geline, yapılan başvuruların önemli bir kısmı personel başvuruları, kalanları cezaevleri ama yaklaşık 2 bin başvuru cezaevindeyken bunların yüzde 90'ı nakil ve cezaevinin kalabalıklığına ilişkin başvurular. Asıl önem verdiğimiz, bizim Kamu Denetçiliği Kurumu olarak çok hassas davrandığımız konu, cezaevinden gelen başvuruların yüzde 7'si kadar olan insan hakları ihlallerine ilişkin. Bu noktada sayı az ama biz o konuda kapalı kurumlarda da hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmesi için olabildiğince çaba gösteriyoruz.

Mahkeme kararlarına uyulmamasına ilişkin bir ifadede bulundu kıymetli vekilimiz. İşe iade davalarında, biliyorsunuz, mahkemeler işe iade, işe iade olmazsa da belirlenen tazminata hükmediyorlar. Her ikisi olmazsa bizim Kamu Denetçiliği Kurumumuza müracaat etmek mümkün. Genelde idareler mahkeme kararlarına ücreti ödemek suretiyle uyuyorlar. Ücret ödenmediğinde bize geldiği gibi, bütçe sıkıntıları aslında... Bir başka vekilimiz de ifade etti "Uyum oranlarınız düşüyor." diye. Bizim uyum oranlarının düşmesinin sebebi, aslında hakkaniyet denetimi de yaptığımız için, genel olarak mali konularda verdiğimiz kararlara idare de bütçe kısıntısı nedeniyle uymakta direnebiliyor. Bu da bizim kararlarımızı özellikle toplu başvuru aldığımız için düşürebiliyor.

Kıymetli denetçilerim, eğer raporunuzda Kamu Denetçiliği Kurumu bir konuda tavsiye veriyse, Sayıştay bulgusundan geçmeyecek yönünde bizi destekleme konusunda irade gösterirseniz o zaman idareler Sayıştay denetiminden korkmadan bizim tavsiye kararlarımıza uyarlar, o zaman konu bir daha, bir daha hiç uğraşmadan, mahkemeye gitmeden çözülme imkânına sahip olur.

Hemen kısaca diğerlerini bitiriyorum. Bu kabul edilebilirlik oranları noktasında, Denetçimiz ifade etti, bu, teknik bir ifade ama şunu bilmenizi istiyorum ki Anayasa Mahkemesinin on üç yıllık istatistik verisi kabul edilebilirlik oranının yüzde 14 olduğunu gösteriyor; yüzde 86 oranında kabul edilemezlik kararı veriyor Anayasa Mahkemesi. Ama bizim yüzde 20,6'mız bakmadığımız diğer dosyalarla alakalı değil, sadece gönderme kararlarını ilave etmedikleri için ama yüzde 46 olan yani yaklaşık yarısı olan gönderme kararları bizim vatandaşın çoğunun sorununu çözdüğümüz, o yüzden de bir daha vatandaşın bize müracaat etmediği dosyalar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Oran düşüyor.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - O yüzden, o yüzde 20,6 kesinlikle bir olumsuz algıya sebebiyet vermesin; bizim bakmadığımız, incelenemezlik kararı verdiğimiz dosyalar sadece yüzde 32. Bunlar da işte, yasamayı ilgilendiren, yargıyla ilgili kararlar.

Biraz önce vekillerimizden bir tanesi işte "Bu konuda yasamayı da denetlemelisiniz." dedi. Biz, anayasal bir kuruluşuz, Anayasa bize sadece şunu demiş: İdarenin tüm işlem, eylem, tutum ve davranışını denetle. Biz idareyle ilgili bütün yetkimizi en sonuna kadar kullanırız ama yasama siz değerli milletvekillerimize ait olan bir konu. Sadece bize yapılan...

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Özür dilerim, orada yanlış anlaşılımsım o zaman; ben iş ve işlemlerle, işleyişle ilgili kısmını, mevzuatla ilgili kısmını kastettim; elbette Meclis, yasama işi milletvekilidir.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Haklısınız Kıymetli Vekilim. Hazır bunu ifade etmişken bizi uzmanlarımız uyardı, Cumhurbaşkanlığında bir yönetmelik değişikliğine ilişkin daha önce tavsiye kararı verilmiş yani biz idareyle ilgili olan bütün konularda tavsiye kararı ya da yapılması gereken tüm işlemleri gerçekleştiriyoruz. Bu arada dostane çözüm kararlarımız şahsi inisiyatifleri değil, tavsiye kararını beklemeden -çünkü biz altı ay içinde karar vermek zorundayız- altı ayı beklemeden, tavsiye kararına gerek olmadan, sadece idarelerle görüşerek ya da bilgi, belge talep ederek ilk aşamada sonuçlandığını gösteriyor ki uyuşmazlık konusunu sonuçlandırdığımızda aynı sorunu yaşayan yüz binlerce insan bize müracaat etmeden sorunlarını ortadan kaldırmış oluyorlar ki bizim Kurumun istatistiklerinde dostane çözüm yaklaşık elli günde veriliyor, bu da çok hızlı hareket ettiğimizi gösteriyor.

Hemen bitiriyorum. Gülizar Vekilimizin ifade ettiği bir husus çok önemliydi çünkü ben yanlış ifade ettim. Bizim verilerimiz Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığından alınmış, oldukça somut veriler, STK'lerle de konuştuk kadına karşı şiddet raporumuzda. Aslında ifade etmek istediğim husus şuydu: Üniversite mezunu kadınların şiddete uğrama oranı yüzde 8,5'tir ama örneğin, eğitim almayanları yüzde 30'dan fazladır. Ailesi destekte bulunmayan kadınların şiddete uğrama oranı daha yüksek çünkü aile desteği yok ya da maddi imkânı olmayanlarda şiddet oranı daha fazla. Bu noktada biz somut verilerden hareket ederek somut çözüm önerilerinde bulunduk.

Adem Vekilimdi sanırım, bu boşanmaların uzamasıyla alakalı bir husus söyledi. İki tarafın boşanmayı kabul ettiği, buna rağmen diğer kusur ve tazminatlarla sorun olan durumlarda eskiden mahkemeler onaylıyordu, Yargıtay uygulama değişikliğine gittiği için uzun sürüyor, bölge adliye mahkemeleri uzun sürdüğü için boşanmaların uzaması şiddet ihtimalini daha da arttıran bir husus; bizim raporumuzda da mevcut ama benim bildiğim kadarıyla yasa koyucunun bu konuda özel bir çalışması var.

Hemen bitiriyorum Kıymetli Başkanım, olabildiğince soruları tamamlamak istiyorum çünkü.

"Romanlarla ilgili çalışma yapıyor musunuz?" dedi Kıymetli Vekilim. Romanlar bizim özel ilgi alanımız çünkü kırılğan gruplarla ilgili özel çalışmalar yapıyoruz. Zaten 8 ilde il emniyet müdürleri ve il jandarma komutanlarını ziyaret ettiğimiz için özel olarak tespit ettiğimiz hususlardan bir tanesi erken evlilik değil, erken çocuk sahibi olma. Cezaevine girmemek için 8 çocuk sahibi olan, bir başka ilde 9 çocuk sahibi olan, en son 13 çocuk sahibi olan annelerin vakalarıyla karşı karşıya kaldık ki 26 yaşındaki insanlardan bahsediyorum. O yüzden, biz Romanlarla özellikle erken... Ya, cezaevi ziyaretleri çok yaptık, 15 yaşında çocuk sahibi olan çocuklarımız var. Biz özel olarak, somut, nokta atışı yapmak suretiyle erken çocuk sahibi olma, 15 yaşında, 16 yaşında çocuk sahibi olma konusunda eğitim noktasında katkı sağlıyoruz.

Görme engellilerle ilgili tabii başvurularımız var. Zaten biliyorsunuz, görme engelliler diğer engel gruplarına göre en fazla eğitim sahibi olan gruplar, onlarla ilgili yönetmelik değişikliği dahi yapılan, noterlere gidildiğinde görme engellilerin şahit tutulmaması gibi yönetmelik değişikliğine sebebiyet veren tavsiye kararlarımız var. Aynı şekilde, evlat edinmeye ilişkin, engellilere ilişkin kararlarımız var. Yasa çalışmaları için de Cumhurbaşkanı Yardımcısı dâhil ilgili birimlere bütün çalışma notlarımızı iletiyoruz.

Son cümle, bu kadar soru gelmesi vekillerimizin bizim raporumuzu gerçekten incelediğini ve çok ilgili olduğunu gösteriyor. Ola ki -diğer denetçilerimiz de cevap verecektir- bir hususta herhangi bir eksiklik yapmışsak her zaman görüşmeye hazırız, zaten Başdenetçimiz özel selamlarını ilettili. Eksik bırakılan bir hususta zaten uygun görürseniz yazılı olarak da cevap veririz.

Çok teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Teşekkür ediyoruz Sayın Yalçın.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - SUT konusu eksik kaldı, onu yazılı olarak bildirelim efendim biz. SUT'la ilgili sayın milletvekilimizin bir sorusu vardı, onu yazılı olarak iletelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI BEHİYE EKER - Seviniriz.

Peki, teşekkür ediyorum tüm katkılar için.

Başkaca söz almak isteyen sanıyorum yok.

Önümüzdeki toplantıda tavsiye kararlarına uymayan kurum ve kuruluşların temsilcilerini dinlemek üzere kamu denetçisi arkadaşlarımızın katılımlarıyla toplanacağız. Yine, geçmiş yıllarda olduğu gibi tavsiye kararlarına uyan kurum ve kuruluşlarımızın temsilcilerini alt komisyonumuza davet ederek kendilerine teşekkür edeceğiz.

Değerli üyelerimiz, karma alt komisyonumuzun 3'üncü Toplantısını yapmak üzere belirlenecek tarihi daha sonra sizlerle paylaşacağız.

Değerli katılımcılar, gündemimizdeki görüşülecek konuları tamamlamış bulunduğumuzdan toplantıyı kapatıyorum. Göstermiş olduğunuz sabır ve anlayıştan dolayı hepinize teşekkür ediyorum. Bir sonraki toplantınızda görüşmek üzere, iyi günler diliyorum.

Kapanma Saati: 17.06